

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1209

19. LIPNJA 2026. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

Obljetnica samostana i župe sv. Ante Padovanskog u Beogradu

Franjevački trag kroz stoljeće

SADRŽAJ

6

Elementarne nepogode ponovno pokazale ranjivost proizvodnje

Tuča obrala ljetinu prije poljoprivrednika

12

Mirko Kopunović, književnik

S dubokog se mračnog dna do svjetlosti uspuzati

17

»Godine novog preporoda«:
100 godina od rođenja novinara,
književnika, kroničara i prevoditelja
Lazara Merkovića (1926. – 2016.)

Između progona i stvaranja

24

Mirjana Iršević, cvjećarka i aranžerka

Studio Verde – mala zelena oaza

30

Završeni 10. Dani
Antuna Gustava Matoša

Nova čitanja i povezivanja

40

Predstavljanje malog
bandaša i bandašice

Marija i Danilo u iščekivanju obveza

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)
TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55
TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230
E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs
WEB: www.hrvatskarijec.rs
TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Naš dan

Hrvatska nacionalna manjina u Srbiji danas slavi jedan od četiriju svojih praznika – Dan rođenja biskupa **Ivana Antunovića**, narodnog preporoditelja Hrvata u južnoj Ugarskoj, publicista i pisca. A današnji dan u znaku je prosvjete i obrazovanja. S razlogom, jer je biskup Ivan Antunović za života nesebično, duhovno i materijalno, pomagao školovanje brojnih, osobito siromašnih, učenika.

Današnji dan prigoda je istaknuti i nagraditi učenike koji su u nastavi na hrvatskom jeziku, a postigli su značajne uspjehe na natjecanjima, sportu, izborili se za đaka generacije i čija postignuća trebaju biti pokretač i za one koji dolaze iza njih. Iz godine u godine vijećnica Gradske kuće puna je uspješne djece, koji su kvalitetno obrazovanje dobili u nastavi na hrvatskom jeziku, a odgoj u svojim obiteljima.

Oni nešto stariji, studenti koji studiraju u Srbiji, sutra će potpisati ugovore o stipendijama koje im dodjeljuje Hrvatska. To su budući stomatolozi, liječnici, ekonomisti, inženjeri, profesori... Dio njih vratit će se tamo gdje su im korijeni: u svoj Đurđin, Tavankut, Sontu, Monoštor, Suboticu, Sombor...

Obrazovanje mladih na materinskom jeziku, uz očuvanje nacionalnog identiteta i potporu zajednice, temelj je budućnosti hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. Ulaganje u učenike i studente stvara obrazovane ljude koji će svojim znanjem pridonositi razvoju sredina iz kojih potječu.

Od školskih klupa do studentskih stipendija vodi isti put – put ulaganja u ljude, što je najvrjednije ulaganje svake zajednice.

Sretan nam Dan zajednice!

Z. V.

Pokrajinska sredstva za hrvatsku manjinu

Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama objavilo je rezultate Natječaja za financiranje – sufinanciranje projekata od značaja za kulturu i umjetnost nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u AP Vojvodini u 2026. godini. U području zaštite nematerijalne kulturne baštine i suvremenog umjetničkog stvaralaštva sredstva je dobilo 17 projekata iz hrvatske manjine u ukupnom iznosu od 2,8 milijuna dinara. Iznosi se kreću od minimalnih 100.000 do maksimalnih 400.000 dinara. U segmentu

manjinskoga nakladništva, za pet projekata na hrvatskom jeziku izdvojeno je 850.000 dinara.

Tajništvo je raspisalo i natječaje iz područja javnog informiranja za 2026. godinu. Na natječajima za sufinanciranje proizvodnje medijskih sadržaja, odnosno za unaprjeđenje profesionalnih standarda, nije podržan niti jedan projekt vezan isključivo za informiranje na hrvatskom jeziku.

Više informacija na: www.kultura.vojvodina.gov.rs.

Pokrajinska vlada

Uručeni ugovori za unaprjeđenje višjejezičnosti u Vojvodini

Potpredsjednik Pokrajinske vlade i pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice **Róbert Ótött** uručio je 16. lipnja ugovore korisnicima sredstava po Natječaju za dodjelu proračunskih sredstava tijelima i organizacijama u AP Vojvodini u čijem su radu u službenoj uporabi jezici i pisma nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica. Za provedbu ovoga natječaja u 2026. godini osigurano je ukupno 20 milijuna dinara, a potporu je ostvarilo 58 korisnika, objavila je Pokrajinska vlada. Sredstva su namijenjena unaprjeđenju službene uporabe jezika i pisma nacionalnih manjina, odnosno za izradu i postavljanje dvojezičnih i višjejezičnih ploča s nazivima ustanova, naseljenih mjesta, ulica i trgova, tiskanje višjejezičnih obrazaca, službenih glasila i publikacija, kao i za razvoj sustava elektroničke uprave na jezicima nacionalnih zajednica.

»Višjejezičnost predstavlja jednu od najvažnijih vrijednosti Vojvodine. Pravo na uporabu materinskoga jezika ne smije ostati samo zakonska mogućnost, nego mora biti vidljivo i dostupno u svakodnevnom životu građana. Zato nastavljamo podupirati projekte koji pridonose ostvarivanju toga prava i jačanju međusobnog poštovanja među zajednicama koje zajedno grade našu Pokrajinu«, rekao je Róbert Ótött.

Istaknuo je kako dvojezične i višjejezične ploče, obrasci i elektroničke usluge predstavljaju konkretne primjere ostvarivanja prava nacionalnih zajednica te pridonose većoj dostupnosti javnih usluga svim građanima. Ótött je podsjetio i da je Pokrajinska vlada ove godine nastavila podupirati projekte iz područja multikulturalnosti i unaprjeđenja prava nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica.

Kroz Natječaj za financiranje i sufinanciranje programa i projekata očuvanja i njegovanja multikulturalnosti i međunarodne tolerancije u AP Vojvodini osigurano je 30 milijuna dinara za potporu projektima koji pridonose ra-

zvoju tolerancije, međusobnog razumijevanja i očuvanju kulturne raznolikosti. Istodobno, kroz Natječaj za financiranje i sufinanciranje programa i projekata usmjerenih na unaprjeđenje prava nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica izdvojeno je 45 milijuna dinara za potporu projektima očuvanja jezika, kulture, tradicije i identiteta nacionalnih zajednica u Vojvodini.

Ukupno gledano, kroz ova tri natječaja u 2026. godini osigurano je 95 milijuna dinara za unaprjeđenje višjejezičnosti, razvoj multikulturalnosti i ostvarivanje prava nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u AP Vojvodini.

Dio preporuka o pravosudnim zakonima još nije ispunjen

Venecijanska komisija ocijenila je da Srbija u nacrtima izmjena i dopuna spornih pravosudnih zakona nije u potpunosti provela sve preporuke tog savjetodavnog tijela Vijeća Europe za ustavnopravna pitanja. Kako navodi portal *Radio Slobodna Europa*, Komisija je pozdravila to što je značajan dio preporuka iz ranijeg Hitnog mišljenja ugrađen u nacрте izmjena, ali je istodobno upozorila da pojedini važni dijelovi i dalje ostaju otvoreni.

kao i formiranje Radne skupine koja bi trebala razmotriti jačanje njegove operativne autonomije. Ipak, kako navodi RSE, preporuka će se moći smatrati ispunjenom tek kada analiza Radne skupine bude završena na inkluzivan način i u razumnom roku, te kada nakon toga uslijede eventualne zakonodavne izmjene ili šira reforma.

Poseban dio mišljenja odnosi se i na Pravosudnu akademiju. Venecijanska komisija smatra kako je odluka vlasti da Akademija postane jedina početna točka za sudačku i tužiteljsku profesiju legitiman politički izbor. No, istodobno upozorava da se time dodatno povećava važnost njezine neovisnosti i autonomije, osobito u odnosu na izvršnu vlast, Visoki savjet sudstva i Visoki savjet tužiteljstva. Komisija je ponovno preporučila da se u potpunosti ukine sudjelovanje ministra pravde i predstavnika Ministarstva pravde u Upravnom odboru Pravosudne akademije.

Kako podsjeća *Radio Slobodna Europa*, Europska unija od Srbije traži potpunu primjenu svih preporuka Venecijanske komisije, ali i obustavu primjene zakona do njihovih izmjena. Europska povjerenica za proširenje **Marta Kos** ranije je potvrdila da Srbija neće dobivati sredstva iz Plana rasta dok su ti zakoni na snazi.

S druge strane, ministar pravosuđa **Nenad Vujić** izjavio je za *Euronews* da je Venecijanska komisija dala pozitivno mišljenje o predloženim izmjenama seta pravosudnih zakona, koje je utvrdila Vlada Srbije. On je ocijenio kako je cilj novih rješenja dodatno poboljšanje učinkovitosti, transparentnosti i organizacije pravosuđa, te naglasio da Venecijanska komisija, prema njegovim riječima, nikada nije tražila povlačenje izmjena koje je srbijanski parlament donio u siječnju.

Kako prenosi N1, Skupština Srbije raspravljala je u srijedu o izmjenama takozvanih Mrđićevih pravosudnih zakona, koji su nakon brojnih primjedaba stručne javnosti usuglašavani s Venecijanskom komisijom. Na dnevnom redu sjednice bile su 32 točke, među kojima i izmjene Zakona o javnom tužiteljstvu, Zakona o sucima, Zakona o Visokom savjetu tužiteljstva, Zakona o sjedištima i područjima sudova i javnih tužiteljstava, kao i Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih tijela za borbu protiv visokotehnološkog kriminala.

I. U.

FOTO: Beta/Miloš Miškov

Riječ je o takozvanim Mrđićevim zakonima, odnosno izmjenama propisa koji uređuju sudstvo i tužiteljstvo u Srbiji. Prema navodima RSE-a, Venecijanska komisija zaključila je kako je sedam od ukupno devet ključnih preporuka trenutačno u potpunosti primijenjeno u nacrtima izmjena i dopuna. Ipak, dvije preporuke nisu provedene u cijelosti, zbog čega se od Srbije očekuju dodatni koraci.

Jedno od otvorenih pitanja odnosi se na Tužiteljstvo za organizirani kriminal. Venecijanska komisija je, kako prenosi *Radio Slobodna Europa*, ocijenila da je institucionalni kapacitet ovog tužiteljstva značajno ojačan, kao i da je uspostavljen mehanizam kojim bi privremena postavljenja trebala biti zamijenjena redovitim. Međutim, problem ostaje činjenica da dva od jedanaest javnih tužitelja, čije je privremeno upućivanje ranije prekinuto, nisu vraćena na svoje funkcije. Zbog toga ovaj dio preporuke nije ocijenjen kao potpuno ispunjen.

Drugo važno pitanje tiče se Posebnog odjela za visokotehnološki kriminal. Komisija je pozitivno ocijenila izmjene koje se odnose na izbor rukovoditelja tog odjela,

Elementarne nepogode ponovno pokazale ranjivost proizvodnje

Tuča obrala ljetinu prije poljoprivrednika

Olujno nevrijeme praćeno snažnom tučom, koja je zahvatila širok pojas subotičkog atara u nedjelju, ostavilo je velike posljedice na poljoprivrednoj proizvodnji. Prema prvim procjenama s terena, pogođeno je više od 10.000 hektara oranica, voćnjaka i povrtnjaka, a na oko 3.000 hektara šteta se procjenjuje kao potpuna ili gotovo potpuna. Najviše su stradala područja Gornjeg i Donjeg Tavankuta, Mišićeva, Kaponje, Đurđina, Male Pešte, Žednika, Malog Beograda i Bačke Topole, gdje su oštećeni ozimi i strni usjevi, voćnjaci i povrtnarske kulture. Zbog raskvašenih i teško prohodnih atarskih putova potpuni obilazak terena još nije moguć, pa se precizniji podaci o razmjerima štete očekuju narednih dana. Upravo zbog toga poljoprivrednici traže da procjenu štete prate konkretne i hitne mjere pomoći.

Situacija na terenu

O nastaloj šteti razgovarali smo s onima koji su najviše pogođeni ovom nepogodom, a to su poljoprivrednici kojima se obradive površine nalaze u pojasu koji je najviše oštećen. **Luka Dulić** iz Đurđina kaže da je šteta šarolika u ovisnosti od kulture i lokacije njive, ali i da su najviše stradale površine od naselja prema Bačkoj Topoli.

»Zbog proizvodne faze u kojoj se sada biljke nalaze najviše štete imam na uljanoj repici. Plod je osjetljiv i lako se raspe. Na pojedinim parcelama repice mi je šteta i 100 posto tako da u njih kombajnom ne vrijedi ni ulaziti zbog skidanja roda, jedino možda u cilju usitnjavanja ostataka biljke. Žito je bolje podnijelo ovo nevrijeme, naročito ono kasnije posijano, tako da mi je na ovoj kulturi šteta od 10 do 60 posto. Vršidbe će biti, ali u manjem opsegu«, kaže Dulić.

Osim usjeva, led mu je ošteti i krovove od skladišta za žito što je, kako kaže, u ovom trenutku kada žetva treba krenuti za koji dan, dosta nezgodno.

»Odavno svoje usjeve osiguravam i smatram da bi svatko to trebao raditi tko radi u ovoj našoj 'tvornici na otvorenom'. Posebno tome ide u prilog činjenica da prilikom osiguravanja država poljoprivrednicima vraća 40 posto troškova. E sad, problem je što bih novce od uljane repice dobio za tjedan-dva i mogao ih uložiti u nešto drugo, a od osiguranja će sigurno stići kasnije... Znam da je zahtjevno bilo čime se baviti, ali biti poljoprivrednik u današnje vrijeme je zaista izazovno. Moraš voljeti taj posao, ali i biti veoma svestran kako ne bi došlo niti do jedne pogreške u

Udruga poljoprivrednih proizvođača Subotice pozdravlja činjenicu da je lokalna samouprava započela procjenu štete i formirala komisiju, ali ističu kako procjena neće biti dovoljna ukoliko je ne budu pratile konkretne i hitne mjere pomoći

proizvodnom ciklusu. Ako se bilo koji segment proizvodnje ne odradi kako treba, ili bilo koji papir ne preda na vrijeme, ispravno ispunjen – nije samo upitna zarada, već i opstojnost», rekao je Dulić.

Dalibor Gabrić, mladi poljoprivrednik iz Novog Žednika, kaže da se do njiva moglo prići samo u gumenim čizmama, i to tek po njihovim obodima, jer se dublje u parcele nije moglo ući.

»Oko trećine površina koje obrađujem zahvaćeno je ovim nevremenom. Nakon prvog udara tuče, koji je bio devastirajući, uslijedili su i drugi, ali slabiji udari. Primjerice,

na jednoj njivi na kojoj je posijan stočni ječam, dugoj oko 1.500 metara, od usjeva nije ostalo gotovo ništa. Klasovi su popadali na zemlju, ostala je samo prazna strnjika. Na parcelama s uljanom repicom također se mogla konstatirati potpuna šteta, sve je rasuto po zemlji. Kukuruz koji je bio veći bolje je podnio nevrijeme. Lišće jest skinuto, ali je stabljika ostala, pa možda još i potjera koji list. Otprilike mi je trećina kukuruza polomljena, ali možda od ostatka ipak bude nešto. Osiguranje uzimam za žito, ječam i repicu, a kukuruz do sada nisam osiguravao jer nisam vidio takvu štetu na njemu da se nakon udara tuče ne bi mogao oporaviti. Međutim, ove godine sam vidio da je i takav scenarij moguć, stoga ću vjerojatno od sljedeće godine i kukuruz osigurati, ako ga budemo sijali. Ne mogu riskirati da ostanem bez osiguranja. Tu su tekući troškovi koji ne pitaju je li udarila tuča ili nije. Moramo se čuvati ovakvih nepogoda, a osiguranje usjeva je upravo ono što može ublažiti negativan utjecaj elementarnih nepogoda. Istina je da osiguranje usjeva košta, ali u ovakvim slučajevima bolje je dobiti barem nešto, zato ga i moramo uzimati. Nažalost, ne znam kako će proći oni koji nemaju osigurane usjeve», kaže Gabrić.

Velike štete ima i **Mario Vojnić Zelić**, poljoprivrednik iz Žednika. Između 65 i 80 posto ukupnih površina koje obrađuje pogođeno je nevremenom, a kako kaže, do svih njiva još uvijek ne može ni doći kako bi sa sigurnošću procijenio razmjere štete.

»Najgore su mi pogođene parcele oko Male Pešte. Prema Bač-

kom Sokolcu još ne mogu proći, a tek kada utvrdim stanje i na tim njivama, moći ću znati stvarne razmjere štete. Ovisno o tome gdje se parcele nalaze, razlikuje se i šteta. Kod Male Pešte šteta je potpuna, prema Žedniku je nešto blaže, ali i te su njive uništene od 60 do 80 posto. Još se ne može sići s tvrdog puta kako bi se sve pregledalo, ali već sada vidimo da je većina usjeva oštećena. Na primjer, na uljanjaci repici se vidi kako su mahune otvorene i kako iz njih ispada sjeme. Kada se malo prosuši, izaći će ljudi iz osiguranja i procijeniti štetu. Leda je bilo toliko da su se od njega mogle praviti grudve. U svemu ovome najgore je ljudima koji nisu osigurani. Mi koji jesmo, još se možemo nadati nekoj naknadi. Ni osiguranje nije savršeno – u repici imamo udio u šteti od 10 posto, u žitu od 5 posto, a može se dogoditi i da osiguravajuće kuće štetu procijene manjom nego što ona stvarno jest. Bolje je kada sami vršimo, a u ovakvim slučajevima, kada led 'ovrši' umjesto nas, ovisimo o tuđim procjenama štete», kaže Vojnić Zelić.

Kako kaže, olujno nevrijeme došlo je u trenutku kada su proizvodi obezvrijeđeni, dok su inputi u proizvodnji iz godine u godinu sve skuplji.

»Tu postoji više dimenzija štete; kada sami ovršimo, žito možemo držati u silosu i čekati bolju cijenu. Osiguranje nam, međutim, plaća cijenu žita na dan kada završi procjenu, tu nema čekanja bolje cijene. Bez obzira na sve, osiguranje moramo uzimati, jer nam ono daje barem neku nadu da ćemo pokriti dio gubitaka. Tu su krediti, repro-materijal i sve druge obveze. Da nema isplate osiguranja, mislim da bi mnogi od nas bili u velikom problemu», rekao je Mario Vojnić Zelić.

Reagirale i udruge poljoprivrednika

Udruga poljoprivrednih proizvođača Subotice izrazila je zabrinutost zbog velikih šteta koje su nedavne elementarne nepogode nanijele poljoprivrednicima na teritoriju grada Subotice. Iz Udruge pozdravljaju činjenicu da je lokalna samouprava započela procjenu štete i formirala komisiju, ali ističu kako procjena neće biti dovoljna ukoliko je ne budu pratile konkretne i hitne mjere pomoći. Posebno upozoravaju na izostanak mjera ruralnog razvoja u 2025. i 2026. godini, uključujući subvencioniranje osiguranja usjeva, koje je ranijih godina poljoprivrednicima omogućavalo povoljniju zaštitu proizvodnje od tuče, oluja i drugih elementarnih nepogoda.

U priopćenju se navodi kako poljoprivrednici već četiri godine trpe posljedice suše bez adekvatne sustavne podrške, zbog čega su mnoga gospodarstva, zbog visokih troškova i nerentabilne proizvodnje, ove godine odustala od osiguranja usjeva. Poljoprivrednici od Grada Subotice traže odgovor hoće li biti osigurana izvanredna financijska pomoć za proizvođače pogođene nepogodama, iz kojih će izvora sredstva biti izdvojena, hoće li biti ponovno uvedene mjere ruralnog razvoja, uključujući subvencioniranje osiguranja usjeva, te koje će dugoročne mjere biti poduzete radi veće otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene.

Ivan Ušumović

Obilježena 100. obljetnica samostana i župe sv. Ante Padovanskog u Beogradu

Franjevački trag kroz stoljeće

»Vjerujem da je i svim građanima Beograda lijepa, prepoznatljiva, vidljiva iz daljine, tako da svjedoči poruku koju život svetoga Ante donosi u živote svih nas, a to je plemenitost, zauzetost za drugoga i briga o tome da svi jedni drugima budemo dobri, da svi jedni drugima budemo na korist i da osnažujemo jedni druge«, kazao je Milan Bošnjak

Samostan i župa sv. Ante Padovanskog u Beogradu, kojima upravljaju franjevci provincije Bosne Srebrene, ove godine proslavili su 12. i 13. lipnja stotu obljetnicu. Župa je osnovana 8. prosinca 1926. godine i od tada vodi matice. Franjevci su, međutim, u Beogradu nazočni još u vrijeme prije turskog osvojenja toga grada, gdje su imali svoj samostan, a na ovim prostorima spominju se još u XV. vijeku. Gradnja samostana počela je 3. kolovoza 1926. g., završena već 16. studenoga, a blagoslovljen je 17. prosinca iste godine.

nog oltara, djelo je kipara Ivana Meštrovića. Postavljen je 1955. godine.

Na ponos Hrvatima u Beogradu

Obljetnica je obilježena u sklopu proslave njihovog nebeskog zaštitnika, sv. Ante Padovanskog, a započela je 12. lipnja uočnicom svetom misom koju je predvodio provincijal Franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu fra **Ivica Jagodić**. U homiliji je fra Jagodić istaknuo slavljenje ljubavi Božje prema ljudima, koja je dosegla svoj vrhunac kada je Bog poslao svoga sina ovdje k nama, na zemlju, a da je jedan od velikih primjera sljedbenika te ljubavi upravo sv. Ante.

»Drago mi je da sam u Beogradu, uvijek se radujem doći ovdje, pogotovo na svetkovinu sv. Ante, koji je svetac cijelog svijeta. Iako je djelovao nakon razdvajanja Crkve, čini mi se da ga ljudi i na Zapadu i na Istoku jednako doživljavaju i rado mu se obraćaju jer je otvorena srca. Lijepe se stvari događaju gdje postoji sinergija. Očito je da su naša braća u Beogradu ovih sto godina ostavila traga. Tragovi se ostavljaju kad je čovjek otvorena srca«, rekao je provincijal Bosne Srebrene fra **Zdravko Dadić**.

»U hrvatskom narodu sveti se Ante obilježava doista vrlo svečano i ima jedan poseban značaj. Tako je i s Hrvatima koji žive u Srbiji, koji žive u Beogradu. Veliko nam je zadovoljstvo što smo mogli baš na blagdan svetoga Ante biti u Beogradu, s Hrvatima koji slave sto godina samostana franjevačkoga i ove prekrasne crkve koja je stvarno na ponos Hrvatima. Vjerujem da je i svim građanima Beograda lijepa, prepoznatljiva, vidljiva iz daljine, tako da svjedoči poruku koju život svetoga Ante donosi u živote svih nas, a to je plemenitost, zauzetost za drugoga i briga o tome da svi jedni drugima budemo dobri, da svi jedni drugima budemo na korist i da osnažujemo jedni druge«, kazao je Milan Bošnjak.

Izgradnja nove crkve započeta je 1929. godine po nacrtima arhitekta **Jože Plečnika**, kojeg je tadašnji župnik **Grgić** pozvao na prijedlog kipara **Ivana Meštrovića**. Nova crkva blagoslovljena je 8. prosinca 1933. godine, na praznik Bezgrešnog Začeca. Crkvu je 2. svibnja 1962. godine posvetio tadašnji beogradski nadbiskup **Gabrijel Bukatko**. Umjetničko uređenje crkvenog prostora po planu arhitekta Plečnika započelo je 1934. Brončani kip sv. Antuna visok 2,75 m, smješten na zidu iznad glav-

govni se ostavljaju kad je čovjek otvorena srca«, rekao je provincijal Bosne Srebrene fra **Zdravko Dadić**.

»U hrvatskom narodu sveti se Ante obilježava doista vrlo svečano i ima jedan poseban značaj. Tako je i s Hrvatima koji žive u Srbiji, koji žive u Beogradu. Veliko nam je zadovoljstvo što smo mogli baš na blagdan svetoga Ante biti u Beogradu, s Hrvatima koji slave sto godina samostana franjevačkoga i ove prekrasne crkve koja je stvarno na ponos Hrvatima. Vjerujem da je i svim građanima Beograda lijepa, prepoznatljiva, vidljiva iz daljine, tako da svjedoči poruku koju život svetoga Ante donosi u živote svih nas, a to je plemenitost, zauzetost za drugoga i briga o tome da svi jedni drugima budemo dobri, da svi jedni drugima budemo na korist i da osnažujemo jedni druge«, kazao je Milan Bošnjak.

nima Beograda lijepa, prepoznatljiva, vidljiva iz daljine, tako da svjedoči poruku koju život svetoga Ante donosi u živote svih nas, a to je plemenitost, zauzetost za drugoga i briga o tome da svi jedni drugima budemo dobri, da svi

jedni drugima budemo na korist i da osnažujemo jedni druge. U tom smislu Hrvati koji žive u Srbiji doista vrlo afirmativno grade društvo srbijansko. To je u Hrvatskoj prepoznato i mi dajemo kontinuirano snažnu potporu Hrvatima u Srbiji kako bi oni bili uklopljeni u srbijansko društvo, kako bi bili aktivni u tome društvu i kako bi čuvali svoj hrvatski identitet», rekao je savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Milan Bošnjak**.

Spoj svetoga, arhitekture, estetike, tradicije i modernoga

Nakon svete mise u velebnom zdanju crkve sv. Ante predstavljena je knjiga *Korespondencija 1932. – 1956.* (fra Josip Markušić – Josip /Jože/ Plečnik), koja je i svojevrsni kuriozitet, budući da je rijedak primjer kompletne prepiske između naručitelja radova i izvoditelja – arhitekta. Franjevački samostan sv. Luke u Jajcu objavio je korespondenciju između bosanskog franjevca fra **Josipa Markušića** (1880. – 1968.) i slovenskog arhitekta Jože Plečnika (1872.-1957), koju je priredio i komentirao dr. sc. **Jozo Džambo** uz suradnju prof. dr. sc. **Damjana Prelovšeka**. Suizdavači ovog djela su Franjevački samostan sv. Ante Padovanskog u Beograd, ZRC SAZU – Ljubljana i izdavačka kuća *Synopsis*, Zagreb – Sarajevo.

Župnik i gvardijan crkve sv. Ante Padovanskog u Beogradu fra **Ilija Alandžak** u uvodu promocije približio je

nazočnima rad i nastojanja fra Josipa Markušića, koji je izuzetno cijenio arhitekturu, kao kraljicu umjetnosti, i smatrao da bi svaka crkva trebala biti umjetnina, a ako to nije, onda nije ni crkva.

»U ovoj se crkvi osjeća dobar spoj svetoga i lijepoga, liturgije, bogoštovlja, arhitekture, estetike, tradicije i modernoga«, rekao je fra Ilija.

Objavljivanjem ove prepiske javnosti se predložuje važna dokumentacija, jer u pojedinostima ilustrira ostvarenje jednoga od važnijih Plečnikovih djela iz crkvene arhitekture, a tiče se najvećim dijelom gradnje crkve sv. Ante u Beogradu, projekta iz 1928., koji je Markušić kao rukovoditelj i organizator radova preuzeo 1932. godine. Korespondencija obuhvaća preko 700 pisama, dopisnica i različitih dokumenata i trajala je sve do Plečnikove smrti 1957. godine. Osim pitanja o umjetnosti i crkvenom graditeljstvu, dotiče se i društvenih i religioznih pitanja, te svjedoči kako se kroz umjetnost otkriva srodnost ljudi različitih po podrijetlu i zanimanju. O knjizi su govorili najzaslužniji za njen nastanak, urednik fra **Drago Bojić** i priređivač dr. Jozo Džambo.

Središnje misno slavlje proslave 100. obljetnice prisutnosti franjevaca u Beogradu 13. lipnja predslavio je kardinal, beogradski nadbiskup i metropolit **Ladislav Német**, a uz njega su koncelebrirali apostolski nuncij u

Srbiji mons. **Santo Rocco Gangemi**, savjetnik Apostolske nuncijature mons. **Luka Sartori**, provincijal Bosne Srebrene fra Zdravko Dadić, generalni vikar mons. **Marko Trošt**, župnik beogradske katedralne župe Uznesenja Blažene Djevice Marije i kancelar preč. **Ivan Poletto**, te domaći franjevci. Nazočili su i predstavnici Srpske pravoslavne crkve.

M. Mikolaci

Predstavljanje Hrvatske nacionalne vizije

Razgovori u Opovu i Novom Slankamenu

Ove nedjelje nastavljeno je predstavljanje Hrvatske nacionalne vizije – političke platforme za predstojeće izbore za novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća i novog političkog pokreta hrvatske zajednice u Srbiji koji predvodi **Jasna Vojnić**.

Mještani Opova imali su priliku iz prve ruke čuti što je to Hrvatska nacionalna vizija, koji su njezini ciljevi te zbog čega je osnovana.

Nazočne je na početku pozdravio predsjednik Župnog vijeća u Opovu **Željko Horvat**, zahvalivši se svima koji su došli na predstavljanje.

Potom se u ime Vizije obratio **Marin Piuković**, koji je podsjetio da Hrvatima u Srbiji predstoje izbori za Hrvatsko nacionalno vijeće na jesen, kao i svim manjinskim zajednicama u Srbiji.

»To je i povod našeg dolaska danas ovdje, ali i obilaska svih Hrvata diljem Vojvodine. Mi smo krenuli od Bačke, Podunavlja i Srijema, a sada smo u Banatu. Glavni cilj nam je obići mjesta gdje živi hrvatska zajednica kako bismo vam predstavili ono za što se zalažemo, podsjetili se onoga što smo uspjeli ostvariti u proteklih osam godina koliko je Jasna Vojnić na čelu Hrvatskog nacionalnog vijeća, ali isto tako od vas čuti povratne informacije. Konkretno, i vi ćete uskoro ovdje biti dio jednog velebnog projekta – male matice koja se gradi u Opovu«, poručio je Piuković.

Jasna Vojnić govorila je o razlozima za osnivanje, vrijednostima te ciljevima Hrvatske nacionalne vizije.

Opovo

Novi Slankamen

»Prva stvar zbog koje smo osnovali Hrvatsku nacionalnu viziju bila je ta što se nalazimo pred izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće, ali se tu dogodilo još nekoliko drugih stvari – imamo političku paralizu, godinu dana ne funkcionira stranka, a mi smo morali napraviti platformu jer ne bismo mogli izaći na izbore. Imamo iskustvo i imamo ljude, a bitna je stvar i to da imamo veliku političku potporu Hrvatske. Također, Srbija se nalazi u pretpripravnim pregovorima za članstvo u Europskoj uniji, a mi Hrvati ovdje možemo biti most u tome.«

Nakon Opova, Hrvatska nacionalna vizija predstavljena je u Novom Slankamenu, gdje je okupljene pozdravio predsjednik HKPD-a **Stjepan Radić Darko Peka**.

Uvodno izlaganje održao je Marin Piuković, koji je pojasnio da se izbori za Hrvatsko nacionalno vijeće, za razliku od prethodnih, više neće održavati elektorski, već neposrednim glasovanjem, kao i parlamentarni ili predsjednički izbori.

»Darko Peka bio je elektor i 2018. i 2022. godine, kada je samostalno skupio potpise, što nije bilo lako. Kao Hrvatska nacionalna vizija osnovani smo ove godine na blagdan sv. Josipa, koji je zaštitnik hrvatskog naroda, kako bismo imali platformu s kojom ćemo se predstaviti na predstojećim izborima, koji će sada biti izravni.«

Jasna Vojnić govorila je o programu i tome da se hrvatska zajednica mora politički organizirati.

»Moramo se politički organizirati jer će netko drugi odlučivati umjesto nas. Većina ljudi bježi od politike, a mi to moramo promijeniti i naše mlade naučiti da je politika vrlo humana stvar. Politika je zapravo kreiranje uvjeta u kojima živimo – kako će nam izgledati obrazovanje, izvannastavne aktivnosti, socijalni program, poljoprivredni poticaji i naše udruge. Znači, ne trebamo bježati od politike.«

M. V. R.

Američki OFAC

JANAF dobio licencu za transport nafte do 1. srpnja

Jadranski naftovod (JANAF) dobio je od američkog OFAC-a licencu kojom se tom trgovačkom društvu odobrava transport nafte u okviru realizacije ugovora s NIS-om do 1. srpnja, objavio je JANAF, a prenosi portal *Insajder*.

JANAF navodi kako je Ministarstvo financija Sjedinjenih Američkih Država 10. siječnja 2025. godine uvelo paket sankcija energetskom sektoru Rusije zbog vojnog djelovanja Rusije na području Ukrajine, s ciljem daljnjeg ograničavanja poslovanja i prihoda ruskih energetskih društava. Puna primjena paketa sankcija nastupila je 27. veljače 2025. godine. Sankcijama je obuhvaćeno i društvo NIS a.d., s kojim JANAF d.d. ima sklopljen Ugovor o transportu sirove nafte za razdoblje od 1. siječnja 2024. do 31. prosinca 2026. godine.

Navedenim ugovorom rezervirani su transportni kapaciteti JANAF-a d.d. prema načelu »puno za prazno« u ukupnoj količini od 10 milijuna tona nafte za ugovorno razdoblje.

JANAF-u su od OFAC-a kontinuirano izdavane uzastopne licence, odnosno dozvole za nastavak izvršavanja navedenoga ugovora od 27. veljače do 8. listopada 2025. godine, kao i od 31. prosinca 2025. do 16. lipnja 2026. godine.

Kako je navedeno, JANAF će i dalje ažurno pratiti razvoj događaja te je u stalnom kontaktu s korisnikom naftovoda i ostalim sudionicima.

»Također, nastavit će se poduzimanje svih raspoloživih aktivnosti prema nadležnim tijelima, kao i razrada poslovnih modela za osiguravanje stabilnog poslovanja Društva, kako bi se i u budućem razdoblju održalo po-

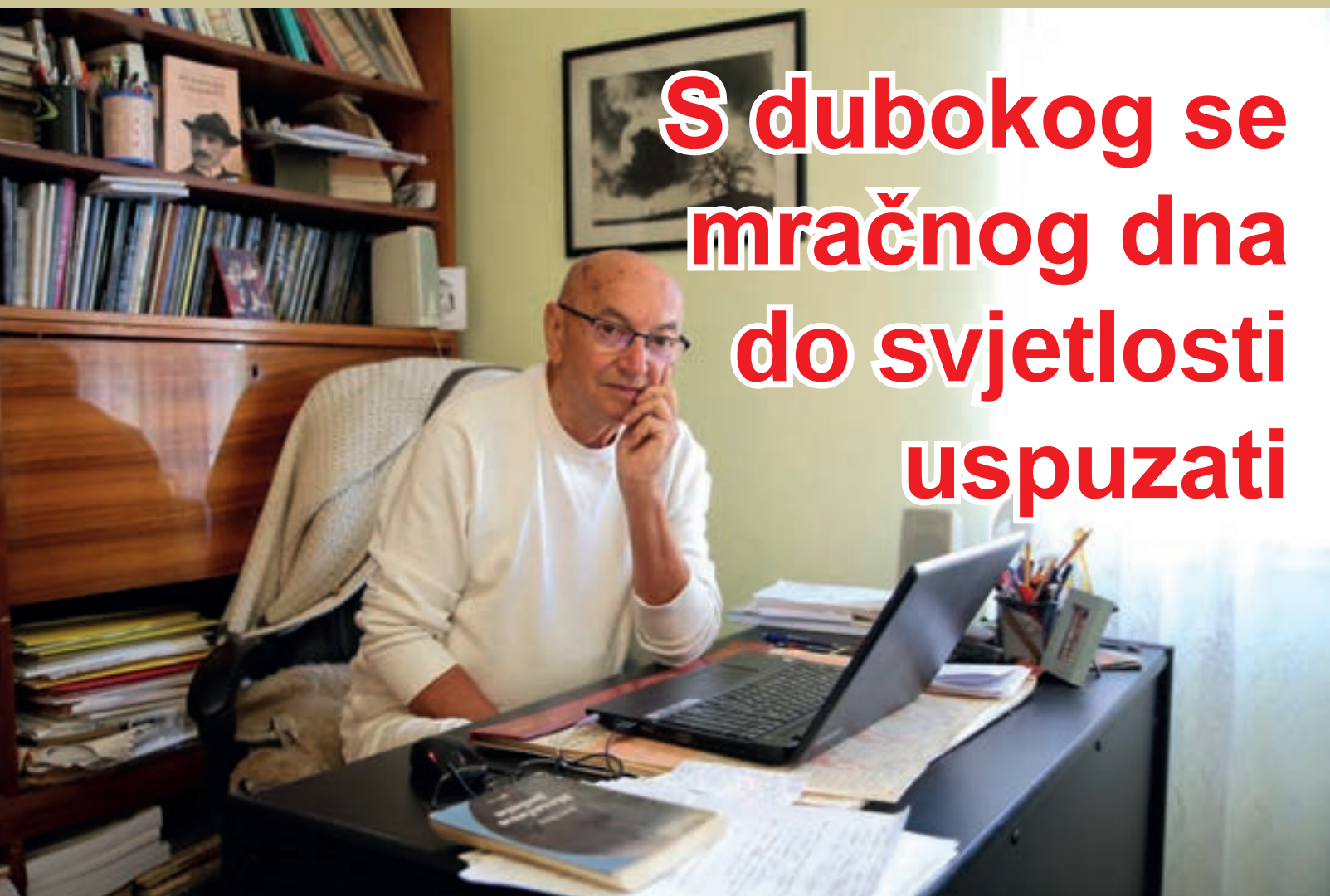

slovanje na razini koja jamči zadovoljstvo dioničara, poslovnih partnera i zaposlenika«, navodi se u priopćenju JANAF-a.

Američki OFAC također je u utorak produljio operativnu licencu Naftnoj industriji Srbije (NIS), s važenjem do 1. srpnja.

H. R.

Mirko Kopunović, književnik

S dubokog se mračnog dna do svjetlosti uspuhati

Intervju vodio: Davor Bašić Palković

Mirko Kopunović (Subotica, 1952.) važno je ime suvremene književnosti hrvatske manjine u Vojvodini. Do sada je objavio deset knjiga – šest knjiga pjesama (*U iskrama nade*, *Pod slapovima sna*, *Nad raspuklinom ćutnje*, *Ljestve za panonsko nebo*, *Pruži ruku mila*, *Dok je svita*), tri zbirke pripovjedaka (*Mrvljenje mrve neba*, *Tragovi krunice* i *Fajrunt u Istarskoj ulici*) te roman *Žig*.

Pripovijetke i pjesme uvrštene su mu u nekoliko antologija (*U beskrajima zemlje i neba*, *Suvremena vojvođansko-hrvatska kratka priča* i *Trajnik*) te pregleda u časopisima *Kolo*, *Riječ*, *Književna revija* i *Vijenac*. Objavljivao je u časopisima *Žig*, *Rukovet*, *Klasje naših ravni*, *Smotra* i *Nova riječ*. Pjesme su mu prevedene na mađarski i njemački jezik.

Organizacijski odbor XVIII. *Dana hrvatske knjige i riječi* – *Dana Balinta Vujkova* 2019. dodijelio mu je Nagradu za životno djelo na području književnosti. Za knjigu *Fajrunt u*

Istarskoj ulici dobio je trijenalnu nagradu *Iso Velikanović* (razdoblje 2021. – 2023.) koju dodjeljuje Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

► **Da krenemo od Vaše poezije. Iza Vas je ukupno šest pjesničkih zbirki. Prvu pjesmu objavili ste prije više od 30 godina, 1995. u subotičkom dvotjedniku *Žig*, na inicijativu Vašeg prijatelja i kolege po peru Vojislava Sekelja. No, prvu zbirku objavljujete tek desetljeće kasnije, a u pitanju je samizdat *U iskrama nade* iz 2007. godine. Kako je izgledao taj Vaš put, akumulacije poetskog, čitanja i istraživanja, traženje pjesničkog izričaja?**

Ne tako davno, priređujući pjesme za knjigu koja će uskoro biti objavljena povodom stote obljetnice rođenja našeg barda **Lazara Mekovića**, tragao sam za njegovim djelima po knjigama, časopisima, kalendarima i revijama, pregledao Lazarovu ostavštinu koja se nalazi u Povijesnom arhivu Subotice i našao tu moju prvu, u subotič-

Mnogo se toga u moje pamćenje urezalo, mnoga su čeljad na mene dubokog dojma ostavila i na njihovim osobinama, karakterima i sudbinama gradio sam likove i teme priča u spomenute tri zbirke * Nije bilo novca, ali je bilo podrške ljudi koji su uvidjeli da se zlu može usprotiviti. Zato je »Žig« bio značajan, a oni koji su ga vodili heroji

kom dvotjedniku *Žig*, objavljenju pjesmu naslova *Nada: znam/ pada lišće/ i mrak/ na pločnike vlažne/ subotičke/ valjda kogod/ danas/ milima mojim/ na rubovima grada/ pali sviće/ a ja/ daleko/ se nadam da će u proliće/ zorom/ olistati grane/ i zaciliti rane*. Uz puno muke su pobijeđeni, ne i otklonjeni, strahovi i uz dugo uvjeravanje Sekeljovo da se ta pjesma treba objaviti osmijelio se objelodaniti ju. Sljedeće je godine objavljena meni puno draža i izražaj-nija pjesma *Zemlja i...*. Dopustite mi da i nju ovdje pri-kažem: *garo je zavijo,/ do pridveče,/ kad smo Baču/ na njivi,/ u žitu/ s punom šakom zmevlja,/ zaspalog našli./ A ujutru/ je bunja/ žalosni prazna ostala*. U brojevima koji slijede pronašao sam još nekoliko pjesama (na koje sam, priznajem, zaboravio), a potpisane pseudonimima Mirko Zorin i M. Zorin. To je bio početak. Bilo je to vrijeme ra-tova za koje ni sanjati nismo mogli da će se dogoditi; vri-jeme patnji, vrijeme mržnje, vrijeme smrti, vrijeme kada se ljudski život prestajao cijeniti. U takvo smutno vrijeme i muze utihnu. No, bilo je to i vrijeme hrabrosti. U to vri-jeme gotovo svakodnevno sam se družio, ponosan da ih prijateljima svojim mogu nazvati, s pjesnicima Vojislavom Sekeljem, **Tomislavom Žigmanovim** i novinarom **Zlatkom Romićem** od kojih sam puno učio i naučio kako o književnosti, tako i o novinarstvu, slobodi izražavanja, uvjerenjima, dostojanstvu. I da se može činiti dobro uspr-kos teškoćama – besparici, prijetnjama čak i oduzima-nju života. Vjera u boljitak je pokretač snage. U to sam vrijeme pogođen i osobnim gubicima dragih mi i bliskih neprežaljenih osoba, ali i obodren ljubavlju onih koji su bili uz mene povukao se, mnogo čitao, puno radio, pa i pjesme pisao. Objaviti pjesme u časopisu i objaviti knjigu nije za usporedbu. Knjiga je puno zahtjevnija, ona traži potpunu posvećenost, odabira, dotjerivanja, cizeliranja, moraju se osluhnuti i oni koji se u književnost razumiju, naći izdavača ili se opredijeliti na drugi način objavljiva-nja knjige. A do knjige se ne može, svi već to znamo, doći ako se ne pročitaju djela mnogih pjesnika, mnogih književnika. Samo neupućeni vjeruju da se knjiga može napisati za jednu noć. Ona se piše čitav život, jer ona je i život. Ona mora »odležati«, proći provjeru vremena, napisano ispravljati, mnoge strofe pa i cijele pjesme, pa i one drage u zbirkama odbaciti, jer zbirke bi trebale imati temu, dosljednost u prikazu, harmoniju i slijed. Uz spo-menutu trojicu veliku mi potporu daje i ulijeva sigurnost prijatelj mi još od mladalaštva poznati slikar **Ivan Balaže-**

vić koji je govorio da poslije objavljivanja knjige pjesama *U iskrama nade* ništa više neće biti isto. Tako je za mene i bilo. Ivica je u svim mojim zbirkama pjesama uradio naslovnice, i svojim grafikama ukrasio pjesme. Iako su sve pojedinosti bile dogovorene da će NIU *Hrvatska riječ* biti izdavač moje prve knjige pjesama *U iskrama nade*, zbog nekih neprihvatljivih uvjeta morao sam odustati od tog aranžmana te sam izdati knjigu. Predstavljanje je u Velikoj dvorani *Bunjevačkog kola* organizirala **Katarina Čeliković**, govorili su Vojo, Tome i Zlatko, **Antonija Piu-ković** pjevala na moje stihove skladanu pjesmu autorice **Nele Skenderović**. A ja, ja sam *drčo* zbog treme, a od dragosti skoro suzu *puštio*.

► **Vaša je poezija refleksivna, u njoj se bavite go-tovo svim većim pitanjima i temama – od ljubavi do smrti. No, kao neku vrstu poveznice, u tim stihovi-ma možemo iščitati »panonsku osjećajnost«, čiji su možda najbolji primjer poetske crtice (poezija u pro-zi) pod naslovom *Ljestve za panonsko nebo* iz 2012. godine. Kako Vi vidite vlastitu poeziju, gdje ste pro-nalazili nadahnuće za svoje stihove, koliko se kao autor identificate s naznačenim panonizmom?**

Kada jutrom srpanjskoga lijepoga dana pogledate s obronaka Daljske planine iz Erduta preko Dunava oči vam klize nepreglednom ravnicom čak do Sombora, a misli klize njivama, poljima, rijekama Tisom i Savom, cijelom Vojvodinom. Ptice se cvrkutom, pjesmom svojom oglašuje. Sunce iz žita izranja, budi čeljad salašarsku, grije sela Bačke, Srijema i Banata i *varoščane* na istoku, za-padu, sjeveru i jugu. *Žito, suncokret, kuruz/ krivina lijevo/ kuruz, suncokret, žito/ krivina desno/ bagremovi i salaš u daljini* (stihovi iz pjesme *Žito, suncokret, kuruz* napisane sa **Zvonkom Sarićem**). Sve je tiho, sve je mirno. I blizu. I daleko. Pa i čeljad smirena, dobrodušna, radna, mar-na, gostoprimaljiva, sa zemljom, s nebom pomirena. Tu su rođeni i **Balint Vujkov**, Lazar Merković, **Petko Voj-nić Purčar**, **Antun Gustav Matoš**, **Aleksa Kokić**, **Ante Sekulić**, Vojislav Sekelj, **Milovan Miković**, Tomislav Žigmanov, **Zvonko Sarić**, **Danilo Kiš**, **Miloš Crnjanski**, **Đura Jakšić**, **Dezső Kosztolányi**, **László Végel**, **Ottó Tolnai** i mnogi drugi ljudi koji pjesmom pečat nam ovoga života ostavili su. Tu sam i ja prvi put zaplakao. I ljubio. Tu sam zadojen mirisima zemlje, snagom rijeka, oblaci-ma bijelim s nebeskog svoda i Suncem koje nam život daje. Zbog toga sam se i ja pjesmom oglašio. Drugima,

pozvanijima, prepuštam da govore i pišu o mojoj poeziji, čitateljima koji će izreći svoj sud, kazati svoje mišljenje, kao i onima koji se time bave, kojima je to struka.

► **Stižemo i do proze, gdje ćemo se prvo baviti Vašim kratkim pričama. Objavili ste tri takve zbirke – *Mrvljenje mrve neba*, *Tragovi krunice i Fajrunt u Istarskoj ulici* – a one se, kako je na jednoj promociji ocijenio novinar i Vaš prijatelj Zlatko Romić – mogu čitati kao neka vrsta trilogije. Što biste nam rekli o svojim pričama i njihovim temama, kako one nastaju, koje ste glasove kroz likove tražili?**

Rođen sam u subotičkom kvartu Ker, ali sam većinu svog života proveo u kući mogega dide **Jose Kujundžića** na periferiji Subotice na Bajnatu kojeg omeđavaju Kumičićeva ulica na sjeveru, Senčanski, nekadašnji Marksov, put na istoku, a sa zapada Ulica braće Radića. Na jugu je Senčansko groblje i neveliki dio Bajnata na groblje naslonjen nazvan Majmunsko selo. A iza njega je nekadašnje gradsko smetlište. Tu u ovom malom kvartu u blatnim ulicama s djecom sam se igrao, odavde u zabavište, pa u školu polazio. **Majka Tilka**, tatina mama, na mene je pazila, čuvala, dobrim me svojim opčinila. Tu sam upoznao ljude, osluškivao razgovore žena koje su na *čošama* predvečer sjedile i sve o svakom i svačemu znale. I priče sam djedove slušao kad smo s Lorkom u špediter uprengnutom njive u Tuk ugarnicama obilazili. Ljeti bi me rodi-

Kad kod do mojih na Kersko groblje odem, svratim

i kod Bele. Sjednem na klupu i razgovaramo kao i

obično što smo činili, istovremeno o nekoliko tema

i razumjeli se. Sлагali se i protivili jedno drugome. A

kad pođem, čujem samo jednu riječ: »Piši«.

teli moji na Bikovo na salaš kod tetka **Bolte** i teta **Roze** odvodili. Čuvao sam ovce, šest ih je bilo, s djecom se na *strnjiki* igrao – gradio nastambe od bala slame. Kokoši i svinje sam s teta Rozom hranio. I vidio kako se u krušnoj peći *somuni* za cilu nedilju peku. Razaznao sam bijedu siromaštva, ali i dostojanstvo tih ljudi koji bi posljednji komad kruha s drugim podijelili, kao i one druge bogate, gospodu dičnu koja ni bombončić gladnoj djeci ne bi dali. Na Bajnatu sam upoznao šest godina starijeg Voju Sekelja. Stanovao je u Dalmatinskoj, a ja u paralelnoj Istarskoj ulici. Te dvije ulice u groblje se ulijevaju, a nas dvojica kad smo ljepote toga puta otkrili kroz groblje smo do raja, do birtije *Mali raj* odlazili, gdje smo slušali nevesele ispovijesti radnika subotičke *Čistoće*. Potom priče o bajnatskim nevaljalim momcima, kvartovskim bitangama, koji su »viteškim« tučama vični – lancima, željeznim pajserima, bokserima i drugim opasnim alatcima nao-

ružani na Mlaki pokraj Voka bitke vodili, pobjede slavili ili rane zacjeljivali. Razočarani svojom moćnom nemoći na stadionskim jablanima često su živote završavali. Nekad smo tamo u birtiji sami ostajali. S knjigama me tad upoznavao, snove otkrivao, svoje mi pjesme u knjigama *Djetinjstvo*, *Sad znadem sve* darovao. A ja, eto, nikad baš nisam saznao sve. Mnogo se toga u moje pamćenje urezalo, mnoga su čeljad na mene dubokog dojma ostavila i na njihovim osobinama, karakteristikama i sudbinama gradio sam likove i teme priča u spomenute tri zbirke. Od njih bih izdvojio *Fajrunt u Istarskoj ulici*, knjigu koju sam vrlo opušteno radio neopterećen mislima kakav će prijem kod čitatelja imati, hoće li je tkogod htjeti štampati. Ova knjiga ima kostur romana, priče se naslanjaju jedna na drugu. Za početak sam znao završetak i njega napisao, sve druge sam priče na njega slagao, raspored mijenjao, igrao se, znao što hoću i kako ću to postići, u pisanju uživao. Knjiga je prihvaćena od svih od kojih svaka knjiga ovisi – a završena je uz nesebičnu pomoć lektora, korektora, dizajnera, prelamača, mnogih drugih koji su svojim savjetima pomogli da se završi, a da za svoj trud nikakvu novčanu naknadu nisu tražili. Na sličan sam način gradio i druge dvije zbirke pripovjedaka, a i tematika je kao u *Istarskoj* – život ovdašnjeg življa.

► **Na prvu loptu, moglo bi se reći da su Vaše priče mračne. U tom smislu, gotovo antologijska je rečenica jednog od likova u knjizi *Mrvljenje mrve neba* koji kaže: *Nikako je i nikako će uvijek bit*. No, iako u Vašim djelima ima dosta mraka – ima i topline. Ovo se ogleda i u tome što pokazujete duboko razumijevanje za svoje likove. Ili kako je to u prikazu jedne Vaše knjige Snežana Ilić opisala: »dolazite do blagosti spram čovjekove bezutješne egzistencije«. Kako Vi vidite taj odnos mraka i svjetla u Vašim pričama?**

To Vam je život. Bude i dobroga, ali zna i lošeg počesto biti. Smjenjuju jedno drugoga. Baš kao tuga i radost, smijeh i plač, sreća i nesreća. Ne bi bilo dobro da se pronađe formula da uvijek jednako bude. I ne bi bilo dobro da bude samo svjetla, a ne bi bilo dobro da mrak zauvijek ljudima ovlada. Jer onda ne bismo znali što je svjetlo, ali ne bismo ni mrak mogli raspoznavati. Zna se on, taj život naš ljudski, poigrati s nama, sudbine nam oblikovati. Nevolje mnoge ljude ojačaju, druge satru, pod njima pokleknu. Ne znaju, ne mogu im se oduprijeti, prevladati, pobijediti ih. U većini ljudi dobro prevladava. Od prvoga plača pa do kraja svoga života čovjek ljubav, pažnju, blagost traži. Prijatelja kome će se povjeriti, tko će ga razumjeti, s kim će moći riječ podijeliti, tko će mu ruku pružiti. Tko ga neće iznevjeriti, riječ povjerenu pogaziti. S kime će moći i svjetlo i mrak spoznati. S dubokog se mračnog dna do svjetlosti uspuzati. To sam u pričama želio prikazati, s čitateljima podijeliti.

► **Roman *Žig* može se promatrati kao kruna Vašega rada. Kako je nastajao, s kojim izazovima ste se tu susretali budući da se radi o mješavini faktografskog i fikcije? Također, kako gledate na godine provedene u dvotjedniku *Žig*, prijateljavanja s urednikom Voji-**

slavom Sekeljom kojemu ste i posvetili spomenuti roman?

Kolega **Dražen Prčić** je poslije završetka jednoga broja *Hrvatske riječi* i objavljene mi posljednje zbirke pjesama, još s vrata prostorije u kojoj smo radili Zvonko, **Davor** i ja kazao: »Daj, mani se više pjesama, napiši ti roman«. Nisam mu odgovorio, pjesma je tad bila svugdje oko mene – pogledam u nebo pjesma, u Gradsku kuću pjesma, okrenem se gelegunjama pjesma, prođem pokraj niše sv. Ivana Nepomuka pjesma, vidim cipelu pjesma, govorim sa **Snežom** pjesma... baš svugdje pjesma. No, ipak razmišljam dugo, mjesecima. Prođe godina, možda i dvije. Hajmo pokušati, odlučim. U glavi se spajaju priče, dopunjujem, mijenjam i pišem. Otplićem zaplete. Bila su to mračna vremena, Jugoslavija se raspadala, krvavi ratovi još trajali, narod je stradavao, mnogi su ostajali bez svojih domova, napuštali draga mjesta, plakali za ubijenima, nestalima. Neki su se bogatili, mnogi kako to već u ratovima biva, gladni ostajali. Bez posla. Bježali iz zemlje za koju su mislili da je neće nikada napustiti. U to su vrijeme Vojislav Sekelj, Zlatko Romić i Tomislav Žigmanov osnovali dvotjednik *Žig*, list u kojem su se vrlo smjelo, otvoreno, hrabro suprotstavljali mnogim krivim

uvjerenjima, postupcima, djelovanjima. Jasno i glasno kazivali NE onima koji su vodili ovu zemlju, osnivali paravojsne formacije, uništavali privredu, rušili sve pred sobom, rastjerivali građanstvo... *Žigu* su prišli mnogi značajni ljudi: Lazar Merković, **Josip Buljovčić**... pisali vrsni novinari **Mihal Ramač**, **István Valihora**, **Rudolf Mihók**, **Milenko Popadić**, **Đorđe Dragojlović**, potom **Ante Rudinski**, dr. sc. **Slaven Bačić**, **Ivan Rudinski**, **Ljudevit Vujković Lamić**, **Ante Zomborčević**, **Zsombor Szabó**, književnik **Milovoj Prčić**, sin mu Dražen, Milovan Miković, **Pera Marković**, **Robert Tilly**... Nije bilo novca, ali je bilo podrške ljudi koji su uvidjeli da se zlu može usprotiviti. Zato je *Žig* bio značajan, a oni koji su ga vodili heroji. I taj tzv. mali, nemoćan čovjek u bijedi u koju je satjeran je dizao glavu i u tih 16 stranica na kojima su novine izlazile vidio nadu da se do boljeg može dospjeti i da se za boljitak vrijedi boriti. Dakle, imalo se što i o čemu napisati. Tad je zasvijetlila žarulja – zašto se poneki tekstovi iz *Žiga*, a značajni za prikazati i odgovarajući za tok priče ne bi uvrstili u roman? Pozvao me Milovan Miković da mu pošaljem neki tekst za časopis. Poslao sam mu. Tako su se ulomci romana počeli objavljivati u *Klasju naših ravni*. Tek slučajem sam jednoga

dana naišao na **Nevenu i Darka Baštovanovića** koji su me tad pitali što će biti u sljedećem nastavku. To je za mene bio znak da je zanimljivo što sam napisao i poticaj da nastavim raditi. Ostalo je poznato. Roman je završen. Nakladničko vijeće *Hrvatske riječi* odlučilo je da ga treba objaviti, **Klara Dulić Ševčić** je urednica knjige, mnogi su pomogli da ona dobije konačan oblik i onda je krajem prošle godine konačno iz tiskare izašla. A s Belom, Vojislavom Sekeljom, provedeni dani, a i noći su nezaboravni. Kad kod do mojih na Kersko groblje odem, svratim i kod Bele. Sjednem na klupu i razgovaramo kao i obično što smo činili, istovremeno o nekoliko tema i razumjeli se. Slagali se i protivili jedno drugome. A kad pođem, čujem samo jednu riječ: »Piši«.

To Vam je život. Bude i dobroga, ali zna i lošeg po-
često biti. Smjenjuju jedno drugoga. Baš kao tuga i
radost, smijeh i plač, sreća i nesreća. Ne bi bilo do-
bro da se pronađe formula da uvijek jednako bude.

► U Vašoj književnosti, eksplicitnije u prozi, važan je i jedan kolektivni identitet, identitet zajednice iz koje dolazite – a to su bunjevački Hrvati. To kod Vas ima i funkciju posvete bunjevačkom mikrosvijetu koji polako nestaje, ali funkcionira i kao ozbiljnije političko pitanje. Kažite nam više o toj potrebi da pogovarate o toj manjinskoj problematici...

Prigodom jednoga intervjua novinar **Josip Stantić** postavio mi je pitanje: »Zašto pišete na hrvatskom jeziku?« na što sam odgovorio: »A kako bih drugačije mogao pisati!?«. Govoriti i pisati hrvatskim jezikom vrlo nam je važno jer, odavno to već znamo, samo tako možemo sačuvati naš jezik, naš identitet. Samo tako opstati. Također moramo biti svjesni da i bunjevačku ikavicu, govor nas bunjevačkih Hrvata, dijalekt hrvatskoga jezika, ne smijemo izgubiti. Dobro je da je u mnogim vojvođanskim općinama hrvatski službeni jezik i da imamo pravo na njemu se školovati, njime govoriti i pisati, novine, knjige, časopise, objavljivati, u kulturi djelovati, dokumenta tražiti, pa i vjenčavati se na svom jeziku. Kao novoj manjini to pravo u ovoj zemlji nije bilo lako ostvariti. Zato ga trebamo koristiti. To i ja činim. Iako sam za vrijeme školovanja učio, kao i gotovo svi ovdje, srpskohrvatski jezik, knjige sam pisao i objavio na hrvatskom jeziku. Drago mi je što sam uspio napisati i u knjizi *Dok je svita* objaviti pjesme bunjevačkom ikavicom pisane, poemama ih je nazvala Nevena Baštovanović. Volio bih da se mogu pohvaliti bogato sačuvanim vokabularom bunjevačkih riječi. Čitajući i radeći na knjigama sakupljenog blaga Balinta Vujkova – bajki, pripovijedaka, basni te *Rječniku* koji je sačinio Zlatko Romić vidim da to nije tako. No, riječi koje znam,

čuvam i govorim, ostavili su mi moj pradida **Ivan**, pramajka **Ana**, majka Tilka, dide Joso i **Vranje**, mater moja **Marga**, mnogi mi rodovi Kopunovići, Kujundžići, Neorčići i mnogi drugi s kojima sam bunjevački divanio. Uspijevam i s mojom djecom **Milenom** i **Andrijom** bunjevački govoriti, a i unuku **Luki** rič ikavice omiliti.

► Prije nekoliko godina dobili ste nagradu za životno djelo na području književnosti koja se dodjeljuje u okviru *Dana hrvatske knjige i riječi* – *Dana Balinta Vujkova* u Subotici. Kako vidite aktualnu književnu scenu ovdašnjih Hrvata?

Značajno je da se i u našoj zajednici uvidjelo da je važno valorizirati i dodjeljivati nagrade za ostvarenja i na području književnosti. Organizacijski odbor *Dana hrvatske knjige i riječi*, *dana Balinta Vujkova* svake godine dodjeljuje nagradu za životno djelo, a ZKVH ustanovio je književne nagrade **Emerik Pavić**, **Tomo Vereš**, **Antun Gustav Matoš** i **Iso Velikanović**. U časopisu *Nova riječ* objavljuju se prikazi knjiga, objavljuju se pjesme, pripovijetke i druga književna djela ovdašnjih, a i pisaca iz inozemstva. Pišu se kritike (**Klara Dulić Ševčić** dobitnica je *Povelje uspješnosti Julija Benešića* koja se dodjeljuje mladim književnim kritičarima). Time je pokazano da postojeće institucije vode računa o književnim djelima koja se ovdje objavljuju, da se ona valoriziraju, a time se vodi briga i o njihovim autorima. Poticaj je to mnogim stvaraocima. Da, među onima sam koji je primio nagradu za životno djelo. Dobio sam ju 2019. godine. A 2024. uručeno mi je još jedno priznanje – nagrada **Iso Velikanović** za knjigu pripovjedaka *Fajrunt u Istarskoj ulici*. Priznanja su to za moj rad i ocjena žirija za moje djelo. Ukazana mi je počast dodjelom ovih nagrada i zahvalan sam na njima. Mislim da se odgovor na Vaše pitanje o aktualnoj književnoj sceni ovdašnjih Hrvata može potražiti u listu Matice hrvatske *Vijenac*, broj 837 od 9. travnja. U tekstu »Glasovi koji vatra riječi drže (još) živom« **Tomislav Žigmanov** podastire pregled suvremene književnosti u Vojvodini. Cjeloviti je to prikaz. Iznese konstatacije i ocjene umnogome prihvaćam i podržavam te ne bih imao puno toga pridodati, a ni oduzeti. Naglasio bih samo da smo nedavno objavljenom knjigom **Katarine Čeliković** *Miljokazi vlastitosti* dobili još jednu pjesnikinju, čemu se trebamo radovati. A onima koji su tu – **Neveni Baštovanović**, **Klari Dulić Ševčić**, **Mariji Brzić**, **Darku Baštovanoviću**... koji književnim stazama već snažno i uspješno koračaju i onima koji će uskoro doći želim obilježiti dobrih književnih ostvarenja i stvaranje onoga što mi nismo uspjeli učiniti – veće vidljivosti u matičnoj nam i drugim državama, organiziranje novih književnih manifestacija i formiranje udruga te uspješan rad na postojećim časopisima, godišnjacima, zbornicima...

► I na kraju razgovora, daljnji književni planovi...

Planova ima, no kako to s planovima obično bude, oni se mogu ostvariti, ali i ne moraju. Njihova realizacija ovisi o mnogo činitelja, događaja koji su pred nama, njihova utjecaja, a naravno i od želje, ponajviše od volje. Bunjevci znadu kazati *Nikako* će biti. Uvijek bude.

»Godine novog preporoda«: 100 godina od rođenja novinara, književnika, kroničara i prevoditelja Lazara Merkovića (1926. – 2016.)

Između progona i stvaranja

Njegova biografija, od rata i logora do ključnih uloga u lokalnim medijima i književnom životu, svjedoči o jednoj od najznačajnijih intelektualnih sudbina Subotice

U nedjelju, 14. lipnja, navršilo se 100 godina od rođenja **Lazara Merkovića** (Subotica, 14. 6. 1926. – Subotica, 30. 10. 2016.), subotičkog novinara, književnika, prevoditelja, publicista, leksikografa i književnog kritičara.

Merković potječe iz ljevičarske obitelji, krojača **Stipana**, sudionika II. kongresa KPJ u Vukovaru 1920., i kućanice **Ruže**, rođene **Sused**. Osnovnu školu polazio je u rodnom mjestu od 1933. do 1937. nakon čega je upisao Građansku školu u Subotici, no iz IV. razreda udaljen je u jesen 1941. kao antifašist. Potom je radio različite poslove, ali se uključio u pokret otpora, gdje je obavljao najprije kurirske, a poslije i druge zadaće. Uhićen je 23. 10. 1943. te je u Novom Sadu osuđen na šest mjeseci roblje. Svoja je uvjerenja skupo platio – tijekom dvije godine prošao je kroz 13 zatvora, logora i radnih kampova na području Jugoslavije, Mađarske i Njemačke (Subotica, Novi Sad, Bačka Topola, Aljmaš, Kanjiža /mađ. Nagyka-

nizsa/, Komárom, Flossenbürg, Hersbruck, Happurg...), a posljednji u nizu bio je Dachau, gdje je bio zatočen do 29. 4. 1945., kada su ga oslobodile savezničke snage.

Školovanje i novinarski rad

Nakon povratka u Suboticu 14. 6. 1945. školovanje je nastavio na gimnazijskim tečajevima za ratom ometene učenike te u Subotici završava IV. i V. razred, a u Novom Sadu VI. razred. Zahvaljujući **Balintu Vujkovu** (s kojim je poslije usko surađivao do Vujkovljeve smrti) postaje novinar te je prvi tekst objavio 6. 4. 1946. na stranicama subotičke *Hrvatske riječi*, a prve pjesničke radove 1947. u beogradskoj *Mladosti*, gdje 1948. objavljuje i prve književne prijevode s mađarskoga jezika. Od 1947. zaposlen je u redakciji *Hrvatske riječi*, a početkom 1948. primljen je za novinara u kulturnoj rubrici novosadske *Slobodne Vojvodine*. U jesen 1949. premješten je u Beograd, u literarnu redakciju Prvoga programa Radio Beograda i u kulturnu rubriku dnevnika *Rad* (1948. – 1950.), a član je i uredništva omladinskog lista *Polet*. Po odsluženju vojnoga roka u Zadru vraća se u Beograd i radi u mađarskom uredništvu Radio Jugoslavije, a nakon njezina rasformiranja kao novinar prevoditelj Prijamnog centra Vlade FNRJ. Od 1955. svoju egzistenciju trajno vezuje za rodni grad te je od te godine subotički dopisnik novosadskoga *Dnevnika* i novinar *Hrvatske riječi*.

Angažirani intelektualac

S iskustvom stečenim u književnim krugovima i uredništvima u Beogradu i Novom Sadu u svibnju 1955. pokreće Časopis za književnost, umjetnost i kulturu *Rukovet* (čiji je urednik 1955. – 1960. i 1970. – 1972.), u kojem odmah nakon osnutka surađuju mnogi mladi pisci iz cijele Jugoslavije, te utemeljuje do danas najznačajnije zavičajne subotičke književne edicije *Osvit* i *Zenit*. Tijekom 1960-ih bio je dopredsjednik upravnog odbora OFK-a *Subotica*, nogometnog kluba osnovanog na inicijativu Sreskoga komiteta Narodne omladine. Nemirnoga duha, a iznimno agilan i pun inicijativa, često mijenja radna mjesta. Službenik je u Gradskoj knjižnici 1956., dramaturg Dječjega kazališta 1957. – 1960., upravnik izdavačke zadruge *Zenit* 1960. – 1961., urednik kulturne rubrike i zamjenik glavnoga urednika *Subotičkih novina* 1961. – 1967., a u statusu slobodnog umjetnika bio je

1967. – 1968. Novu energiju uložio je u osnivanje Radio Subotice 1968., čiji je jedan od osnivača te prvi urednik srpskohrvatske redakcije 1968. – 1972. Usko je surađivao s vodećim subotičkim hrvatskim intelektualcima svjetovne provenijencije – **Matijom Poljakovićem**, Balintom Vujkovom i dr.

Aktivan je sudionik tzv. Hrvatskoga proljeća u Subotici: član je organizacijskoga odbora žetelačkih svečanosti *Dužijanica* 1968. – 1972., među osnivačima je pododbora Matice hrvatske u Subotici 1969. i HKUD-a *Bunjevačko kolo* 1970. Zbog toga je smijenjen s uredničkih mjesta u Radio Subotici, *Rukoveti* i Izdavačkom odjelu *Osvit* 1972. te je s još oko 120 hrvatskih intelektualaca iz Subotice

uklonjen iz javnoga i kulturnoga života. Zabranjena mu je zbirka pjesama *Sam pod zvijezdama* (1972.), koja je već bila složena u tisku te uništena. Isprva mu je bilo zabranjeno objavljivati, a jedno vrijeme objavljivao je samo prijevode pod tuđim imenom ili pseudonimom, a 18 godina nije mogao dobiti putovnicu. Dobio je zaposlenje kao knjižničar u Gradskom muzeju 1974. – 1976, a od 1977. do umirovljenja 1983. pomirio se s ponižavajućim poslom lektoriranja i pripreme biltena Zajedničke stručne službe Samoupravnih interesnih zajednica društvenih djelatnosti. No, iznimnu stvaralačku energiju u to je vrijeme uložio u prijevod mnogih književnih i drugih djela s mađarskoga jezika.

Sredinom 1980-ih ponovno se angažira u javnom i kulturnom životu. Među ostalim, član je uredništva subo-

tičkoga dvotjednika *Žig* od njegova pokretanja 1994. do 1997., osnivač je hrvatskoga uredništva Radio Subotice 1998. i njegov dugogodišnji savjetnik, a od 2002. do smrti član je uredništva *Klasja naših ravni* te pokretač osuvremenjivanja uređivačke koncepcije časopisa. Bio je član Nakladničkoga vijeća NIU *Hrvatska riječ* od 2005. do 2012. godine. Nezaobilazna je njegova uloga u poticanju i promidžbi tzv. subotičkoga književnoga kruga te otkrivanju i poticanju mladih pisaca.

Književno stvaralaštvo

U poeziji je zastupao suvremeni, moderni izraz i oblik – objavio je tri zbirke pjesama (*Odbljesci*, 1953.; *Između dva pola*, 1957.; *Osame*, 1988.), koje odišu optimističkim tonom. Autor je i dvaju romana. Roman *Put dug pet života* (na hrvatskom u: *Rukovet*, br. 1/1957 – br. 11-12/58; izmijenjeno izdanje na srpskohrvatskom kao knjiga objavljeno 1965.) memoarskoga je karaktera i u njemu je opisao svoju golgotu kroz zatvore i logore i susrete s ljudima toga vremena. Prvi je roman iz reda mlađih pisaca subotičkoga književnog kruga. Roman *U ime pravde* napisao je još 1957., ali je s obzirom na sadržaj (razočaranje mladića komunističkom idejom) objavljen tek 2007.

Priredio je više desetaka knjiga, objavljenih uglavnom u Subotici, a za Demokratski savez južnih Slavena u Mađarskoj pripremio je izbor pripovjedaka iz zaostavštine Balinta Vujkova *Zlatni prag* (1990.).

Zastupljen je u desetak antologija, izbora i zbornika: *Zlatna knjiga hrvatskog pjesništva*, Zagreb, 1970. (prir. **Vlatko Pavletić**); *Antologija proze bunjevačkih Hrvata*, Zagreb, 1971., i *Antologija poezije bunjevačkih Hrvata*, Zagreb, 1971. (prir. **Geza Kikić**); *Skupljena baština: Suvremeno hrvatsko pjesništvo 1940. – 1990.*, Zagreb, 1993. (ur. **Stijepo Mijović Kočan**); *Lipe riči: Iz književnosti bunjevačkih Hrvata*, Zagreb 1994.; *Antologija poezije nacionalnih manjina u Srbiji* Trajnik, Smederevo, 2009. (prir. **Risto Vasilevski**) i dr. Prevođen je na mađarski, makedonski, rumunjski i slovački jezik. Bio je član Društva književnika Vojvodine (1970.), Matice srpske (1989.), Književne zajednice Subotice te Društva hrvatskih književnika.

Prevoditeljski rad

Iznimno je plodan prevoditelj s mađarskoga, na hrvatski i srpski preveo je blizu 1.200 naslova više od 200 autora – pjesnika, prozaista, esejista, dramskih pisaca, filozofa, znanstvenika i publicista iz Vojvodine i Mađarske. Za prevoditeljski rad dobio je više nagrada.

Pjesme, prozu, književne i kazališne prikaze, eseje, članke, bibliografiju, kao i prijevode s mađarskoga i na mađarski objavljivao je u mnogim listovima i časopisima: *Mladost* (Beograd), *Novi srednjoškolac* (Beograd), *Narodni kalendar* (Subotica), *Slobodna Vojvodina* (Novi Sad), *Letopis Matice srpske* (Novi Sad), *Zora* (Sarajevo), *Polet* (Beograd), *Rad* (Beograd), *Mlada kultura* (Beograd), *Stražilovo* (Novi Sad), *Dnevnik* (Novi Sad), *Bor-*

ba (Beograd), *Rukovet* (Subotica), *Híd* (Novi Sad), *Jevrejski almanah* (Beograd), *Subotičke novine* (Subotica), *Magyar Szó* (Novi Sad), *Ifjúság* (Novi Sad), *Vojvodina* (Zrenjanin), *Most* (Novi Sad), *Életjel* (Subotica), *Lumina* (Pančevo), *7 Nap* (Novi Sad), *Pokret* (Sombor), *Polja* (Novi Sad), *Glas Slavonije* (Osijek), *Književne novine* (Beograd), *Susreti* (Cetinje), *Mogućnosti* (Split), *Telegram* (Zagreb), *Viba film* (Ljubljana), *Délmagyarország* (Segedin), *Tiszatáj* (Segedin), *Üzenet* (Subotica), *Scena* (Novi Sad), *Ulaznica* (Zrenjanin), *Oko* (Zagreb), *Létünk* (Novi Sad), *Stig* (Malo Crniče), *Dometi* (Sombor), *Savremenost* (Novi Sad), *Marksizam u svetu* (Beograd), *Pro memoria* (Subotica), *Zlatna greda* (Novi Sad) i dr., ali najviše u subotičkim časopisima *Rukovet* i *Klasje naših ravni* te subotičkim listovima *Žig* i *Hrvatska riječ*.

Leksikograf, bibliograf, kroničar

Značajan je njegov prinos leksikografskoj i bibliografskoj obradi građe ne samo iz književnosti već i u drugim područjima, a također i na izradi kronologije Subotice i širega podneblja. Kronološki pregled najvažnijih događaja u prethodnoj godini u Subotici objavljivao je u svakom prvom broju *Subotičkih novina* u Novoj godini (1980. – 2004.). Ispisao je više od 40.000 kartica o istaknutim ljudima iz Podunavlja, objavljujući ih u tisku, na televiziji i radiju. Autor je *Subotičke kronologije – Dogodilo se na današnji dan*, koja je od 1. 1. 1996. objavljivana na INFO kanalu subotičke kabelaške televizije, u hrvatskom programu Radio Subotice od 1998., u *Subotičkim novinama* 2006. – 2007. i *Hrvatskoj riječi* 2009. – 2016. Objavio je nekoliko bibliografija časopisa *Rukovet* (*Putevima zajedništva (Bibliografija Rukoveti od 1955. do 1980. godine)* *Književnost makedonskog i slovenačkog naroda, albanske, italijanske, mađarske, romske (etničke grupe), rumunske, rusinske, slovačke i turske narodnosti*, 1982.; Bibliografija izdavačke delatnosti časopisa *Rukovet*: *Zenit*, *Osvit*, NIO *Subotičke novine* 1955. – 1985., *Rukovet*, 5/1985; Bibliografija časopisa *Rukovet* maj 1955 – april 1990 (suautor s **I. Papdi**), *Rukovet*, br. 5/1990; Bibliografija časopisa za književnost, umetnost i kulturu *Rukovet* 1955 – 2014, *Rukovet*, br. 5-8/2014) te prvog tečaja *Klasja naših ravni* (2010.).

Nagrade i priznanja

Za stvaralački rad dobio je više društvenih i književnih nagrada i priznanja: *Oktobarska nagrada* Grada Subotice za književnost i prevodilaštvo 1965.; Orden zasluga za narod sa srebrnom zvijezdom 1965.; Nagrada časopisa *Üzenet* za najbolji prijevod tijekom godine 1984.; Nagrada *Dr. Ferenc Bodrogyvári* za zbirku pjesama *Osame* 1988.; Nagrada *Bazsalikom* na *Danima Kornéla Szentelekyja* u Sivcu za prevodilaštvo 1989.; Kolajna Malog križa Republike Mađarske za dugogodišnje prevoditeljstvo i istaknutu ulogu u posredovanju između vojvođanske i mađarske književnosti iz matične zemlje 1993.; Priznanje Grada Subotice *Pro urbe* 1996.; Zvanje *Počasni građanin* Subotice 2002.; Nagrada za životno djelo na području književnosti na *Danima Balinta Vujkova* u Subotici 2008.; predsjednik Hrvatske **Stjepan Mesić** odlikovao ga je Redom Danice Hrvatske s likom Marka Marulića za osobite zasluge u očuvanju kulture hrvatskog naroda u Republici Srbiji 2009.; priznanje Hrvatskoga nacionalnog vijeća *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi 2013. i dr.

Lazar Merković iznimna je pojava u kulturi i informiranju Hrvata u Subotici u razdoblju od više od pola stoljeća poslije Drugoga svjetskoga rata, među najznačajnijim je pripadnicima hrvatske inteligencije u kulturi izvan crkvenih krugova. Iznimne pokretačke energije, među najvažnijim je osobama koje su u svjetovnim okvirima osigurale kontinuitet pisane hrvatske riječi u književnosti i informiranju, odgajatelj plejade hrvatskih književnika iz Vojvodine. U Povijesnom arhivu Subotica od 2017. u posebnom fondu (F:532. Lazar Merković) čuva se njegova rukopisna ostavština.

Pokopan je na gradskom groblju kraj Dudove šume u Subotici.

Priredila: Katarina Čeliković prema: Z. Sarić i G. Bačlija, *Merković, Lazar*, u: Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, sv. 16., Malj – Mu, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2023.

Foto: Augustin Juriga

Međunarodni marijanski pučki festival

Glasovi tradicije u Monoštoru

U crkvi svetog Petra i Pavla u Monoštoru u subotu, 13. lipnja, održan je Međunarodni marijanski pučki festival *Korizmeni put k Mariji*. Festival organizira Kulturno-umjetničko društvo Hrvata *Bodrog* iz Monoštora. U programu su sudjelovali ŽPS *Druge* iz Strizivojne, HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice, KPZH *Šokačija* iz Sonte, ŽPG *Jule* iz Sombora, MPS *Strossmayer* iz Strizivojne te ŽPS *Kraljice Bodroga* i dječja skupina KUD-a Hrvata *Bodrog* iz Monoštora.

»Ove smo godine prvi puta na festivalu u Monoštoru. Budući da su ove godine tema korizmene pjesme, odabrali smo dvije stare korizmene pjesme. Naša pjevačka skupina njeguje tradicijsko folklorno i crkveno pjevanje, a radimo i obrade autorskih pjesama. *Druge* su nastupale u Hrvatskoj na svim smotrama, na svim televizijama, međunarodnim smotrama«, kaže **Barica Brlošić** iz PS-a *Druge*.

Iz Strizivojne je u Monoštoru nastupila i muška pjevačka skupina. Voditelj skupine, koja je aktivna skoro trideset godina, **Mirko Damjanović** kaže:

»U Monoštoru smo nastupali do sada i kao pjevačka i kao folklorna skupina. Pjevali smo *Sveta Djevo Marijo*,

staru pjesmu koja se na sreću sada pjeva diljem Hrvatske i *Svi u glas jezici*, za koju ne mogu reći da se pjeva samo u Strizivojni, ali bila je skoro zaboravljena i mi smo je vratili u život izvođenjem na smotrama«.

Festival marijanskog pučkog pivanja (kasnije nazvan *Međunarodni marijanski pučki festival*) utemeljili su prije 21 godinu tadašnji predsjednik Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović** mons. dr. **Andrija Kopilović** i tadašnja predsjednica *Bodroga* **Marija Turkalj**.

»Petnaest godina je prošlo od kada je pjevačka skupina dobila svoje službeno ime *Kraljice Bodroga*. I nije to samo ime, nisu to samo topli, melodični i jaki glasovi. Tijekom punih 15 godina ove čuvarice izvornog monoštorskog glasa i šokačke ikavice tkaju neraskidivu nit između prošlosti i sadašnjosti. One su živa riznica duše jednog naroda, čuvari sjećanja i ponos cijelog kraja i zajednice«, kazala je predsjednica KUD-a Hrvata *Bodrog* **Anita Đipanov Marijanović** posebno se obraćajući na kraju festivala bivšim članicama ŽPS-a *Kraljice Bodroga*.

Z. V.

Božja vola

Legendarna serija *Gruntovcani*, sjetit će se toga stariji čitatelji, započinje epizodom *Božja vola*. U njoj Dudek od mještana dobija posao rukovatelja *raketlinom* kako bi (na zgražanje Babice) pucao u oblake i tako razbio tuču iz njih, ali je baš u kriznim trenucima bio zauzet pokrivanjem krova Tetecovog štaglja pa je *raketlin* ostao neupotrijebljen, a polja uništena. Prije nekoliko godina, nakon jedne od brojnih tuča koje svakog proljeća i ljeta poharaju hrvatska polja, u emisiji *Otvoreno* na Hrvatskoj radioteleviziji vodila se rasprava o tome treba li vratiti raketni sustav u zaštitu od tuče, ali su čelnici Državnog hidrometeorološkog zavoda – moguće i pod jakim dojmom Teteca – na svaki način osporavali njegovu učinkovitost. Rezultati su vidljivi: svake godine (kao i ove u Moslavini) tuča negdje u Hrvatskoj uništi polja, županije proglašavaju elementarnu nepogodu, a poljoprivrednici bivaju isplaćivani i isplaćivani. Prava pravcata *Božja vola*.

Kod nas, kao što je poznato, raketni sustav u zaštiti od tuče nije ukinut, ali je zato moderniziran. Do prije nekoliko godina u selima su postojali ljudi koji su, poput Dudeka, dobijali rakete i kada bi vidjeli opasne oblake odjurili bi do svojih stanica iz kojih bi u nebo ispaljivali srebrni jodid, moleći se da bude što djelotvorniji. Umjesto njih danas se taj posao obavlja automatizirano iz Radarskog centra u Bajši, a teritorij Grada Subotice pokriven je s 19 stanica. Prava pravcata ljudska volja, plus znanje u kombinaciji s vjerom i nadom.

Što se onda dogodilo u nedjelju, 14. lipnja, u poslijepodnevnom satima kada su polja na Čikeriji, Mirgešu, Gornjem i Donjem Tavankutu, Mišićevu, Bajmaku, Đurđinu... za manje od pol sata oštećena kao da je po njima zajednički djelovala i ruska i američka vojska? Nepogoda u Petom kvartu već je uvelike prolazila kada je na mobitel stiglo »Upozorenje« MUP-a o grmljavinskim nepogodama »do kraja dana«, a nekako u isto vrijeme na društvenim mrežama pojavile su se prve video snimke tuče iz Bajmaka i plačni glas snimateljice kada je vidjela što joj led čini

po vrtu. Nakon toga video snimke i fotografije uništenih polja umnažale su se kao zrna žita ili plodovi voća na tlu.

Dan kasnije direktor Poljoprivredne stručne službe Subotica **Damir Varga** izašao je s procjenom da je nepogoda opustošila oko deset tisuća hektara u subotičkom ataru, a da se šteta na pogođenim poljima kreće od 10 do 50, ali i od 70 do 100 posto, u ovisnosti od intenziteta tuče. Oštećeno je sve što raste na otvorenom polju: i ječam, i pšenica, i uljana repica, i kukuruz, i suncokret, i šećerna repa, i mak, i voće i povrće.

Kako piše *Danas*, lokalna samouprava u utorak je formirala komisiju za procjenu štete, a poljoprivrednicima ostaje da se nadaju da ona neće biti manja od deset posto gradskog proračuna (oko devet milijuna eura), kako bi od države bila i službeno proglašena elementarna nepogoda. U međuvremenu (u roku od sedam dana) lokalna samouprava bi Republičkom hidrometeorološkom zavodu trebala poslati izvještaj o pričinjenoj šteti, ovi onda Vladi (u roku od 45 dana), koja će onda – kada se završe godišnji odmori – (možda) i o tome donijeti nekakav sud i odluku. Najpreciznija i najekspeditivnija bit će, naravno, osiguravajuća društva kojima je i te kako u interesu da se što preciznije utvrdi stvarno stanje, ali je problem u odgovoru na pitanje koliki je broj poljoprivrednika osigurao svoje usjeve, voćnjake i povrtnjake.

Dva dana nakon velikog nevremena u dijelovima Bačke oglasilo se i Ministarstvo poljoprivrede, ističući da se poljoprivredna proizvodnja u uvjetima sve češćih vremenskih ekstrema sve više suočava s rizicima koje nije moguće u potpunosti eliminirati.

»Zbog toga država kontinuirano provodi mjere potpore koje za cilj imaju jačanje otpornosti poljoprivredne proizvodnje«, stoji u priopćenju, a kao primjer za to navode se poticaji Ministarstva za osiguranje poljoprivredne proizvodnje u iznosu od 40 do 60 posto vrijednosti premije osiguranja. Nešto drugačije mišljenje o tome imaju subotički poljoprivrednici koji su za utorak sazvali sastanak u Žedniku kako bi se malo detaljnije razgovaralo na tu temu. U istom priopćenju Ministarstvo navodi da je zbog opasnosti od tuče djelovalo pet radarskih centara u Vojvodini, koji su iz 115 lansiranih stanica ispalili 677 raketa (od toga samo iz Bajše preko 400).

Sudeći po posljedicama, nešto ipak nije jasno: ili su pucali na krivu stranu, ili u sastavu nešto ne štima ili je dežurni bio Dudek. Ako je za utjehu, ni područje od Baje do Bácsalmása nije prošlo ništa bolje. Ali, i u Mađarskoj su, kao i u Hrvatskoj, rakete već odavno izbačene iz uporabe. Ljudska volja.

Z. R.

Veterani FK *Tavankut* ugostili nogometaše iz Domašinca

Prošle subote na stadionu u Donjem Tavankutu veterani FK *Tavankut* odigrali su prijateljsku nogometnu utakmicu s veteranima Nogometnog kluba *Dinamo Domašinec* iz istoimenoga sela u okolici Čakovca. Kako nam je rekao tavankutski nogometni veteran **Dragan Nimčević**, gosti dolaze na poziv tavankutskih veterana, budući da su oni prije točno godinu dana bili njihovi domaćini u Domašincu. Cilj ovoga međunarodnog prijateljskog susreta jest druženje i održavanje kontakata u sportskom duhu.

»FK *Tavankut* osnovan je 1950. godine, a veterani kluba postoje već 26 godina. Da bi netko postao veteran kluba, mora imati više od 35 godina, bilo kakvu vezu s Tavankutom i, naravno, ljubav prema nogometu. Iza nas je velik broj prijateljskih utakmica s klubovima iz Vojvodine, Mađarske, Hrvatske i Bosne. Igraju se redovite utakmice u trajanju od 90 minuta, s tim što je broj izmjena na terenu neograničen. Ono što poslije dolazi zapravo je najvažnije, a to je druženje uz večeru. Želimo ih ugostiti kako priliči, pripravili smo im čitav program obilaska Subotice, Palića, raznih ugostiteljskih objekata, a nakon

svega, pred njihov polazak, pripremamo im i tradicionalni tavankutski doručak. Budući da su oni prošle godine na nas ostavili odličan dojam, želimo i mi njima prirediti ugodnu zabavu i druženje«, rekao je Nimčević.

Kako kaže, ovakvi susreti najčešće se organiziraju u proljeće i jesen, zbog ljetnih vrućina i godišnjih odmora.

Petar Mihalec iz gostujućega nogometnog kluba rekao je kako su prezadovoljni dočekom koji su im priredili domaćini te da se nada kako će ova međusobna gostovanja prerasti u dugogodišnju tradiciju.

»Priča o tome kako smo došli do Tavankuta izuzetno je zanimljiva. **Atila Besedeš** i ja bili smo zajedno u Barceloni na utakmici – on jedini iz Srbije, ja jedini iz Hrvatske. U autobusu je krenula priča, zaključili smo kako obojica igramo za veterane te odlučili povezati naša dva kluba. Prvo su Tavankučani došli k nama, a sada je bio red da mi uzvratimo posjet. Rezultat utakmice najmanje nam je bitan, ovdje smo zbog druženja«, rekao je Petar Mihalec.

Utakmica je završila rezultatom 3:1 za goste.

I. U.

Neobičan posao Aleksandre Teodore Slomo iz Bača

Krhka djevojka u autolakirerskoj radionici

Podjela na muške i ženske poslove odavno je prevladana i žene se danas uspješno bave zanimanjima koja su nekada bila rezervirana isključivo za muškarce. U razvijenim društvima smatra se da posao ne trebaju određivati spol, nego sposobnosti, interesi, obrazovanje i osobni izbor.

Ipak, statistički gledano, u nekim zanimanjima i dalje postoji veća zastupljenost jednog spola zbog kombinacije kulturnih obrazaca te gospodarskih i obrazovnih okolnosti. Sigurno je da autolakirerski posao ni danas mnogi ne bi svrstali među zanimanja kojima se bave žene. No, takve predrasude ruši mlada **Aleksandra Teodora Slomo** iz Bača, koja već nekoliko godina radi u očevoj autolimarskoj radionici. I to ne administrativne ili slične

»Svaki dan na poslu je drugačiji. Sve ovisi o tome što treba raditi – pripremu za lakiranje, lakiranje ili završnu obradu. Radim sve poslove kao i drugi majstori u radionici. Ako je nešto fizički zahtjevno, svi jedni drugima pomažemo«, kaže Aleksandra Teodora.

Redovite mušterije navikle su na nju u radionici, a oni koji dolaze prvi put uglavnom se ne iznenade jer se već pročulo da jedna krhka djevojka radi kao autolakirerka.

»Mislim da bi se više iznenadili da me vide za blagajnom u nekoj trgovini nego u radnom kombinezonu s polirkom u ruci«, kaže kroz osmijeh.

Kao i u svakom drugom poslu, i u ovom je potrebno pratiti nova dostignuća koja olakšavaju i ubrzavaju rad. Aleksandra je prošla nekoliko seminara i stručnih osposobljavanja, o čemu svjedoče

certifikati u uredu, odmah pokraj onih s imenom njezina oca. Na takvim seminarima često je jedina žena. Objašnjava da posao na automobilu počinje kada vozilo stigne u radionicu i vlasnik objasni što želi. Tada procjenjuju što se može napraviti i što bi još trebalo uraditi.

»Ako se dogovorimo, automobil ulazi u rad. Najprije se rastavlja i skida se sve što je potrebno. Nakon toga slijedi limarska priprema, priprema za lakiranje i završno poliranje, a na kraju ponovno sastavljanje. Istodobno radimo na više

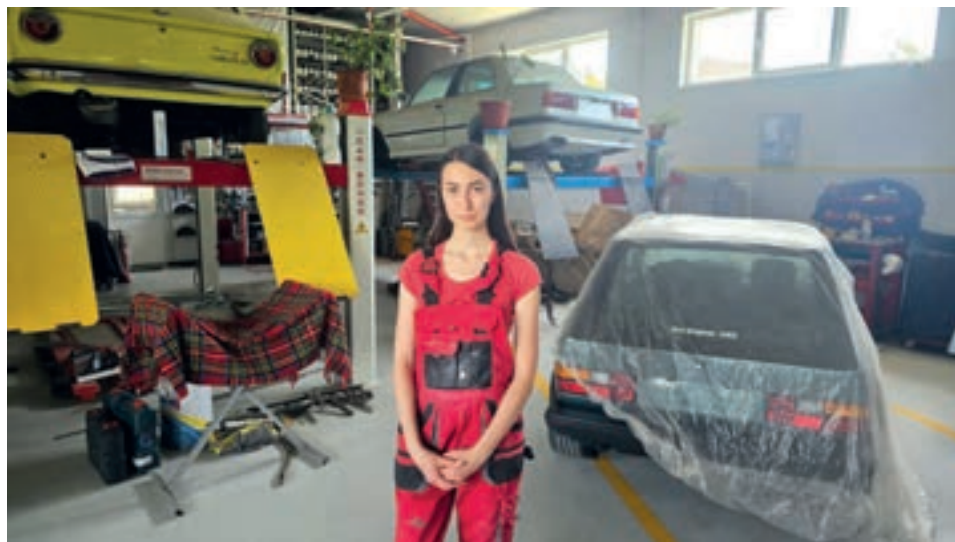
automobila jer je sušenje vrlo važan dio procesa«, kaže Aleksandra Teodora.

Miješanje boja, ravnanje lima, varenje i brušenje poslovi su koje obavlja koristeći različite alate.

Posebna su priča oldtimeri, koji se obnavljaju polako i dugo, ponekad i više od godinu dana. Ne samo da radi na restauraciji takvih vozila, nego za sebe ima i BMW iz 1985. godine.

Ostaje ovoj vrijednoj djevojci vremena i za druge interese pa tako rado oblači šokačku nošnju i članica je Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva *Drevni Bač* iz Bača.

Z. V.

»ženske« poslove, nego brušenje i druge poslove koje obavlja autolimar.

Dvadesettrogodišnja Aleksandra Teodora treća je generacija obitelji Slomo koja se bavi autolakirerskim poslom. Radionicu je otvorio njezin djed **Stjepan**, posao je nastavio otac **Dragan**, a sada uz njega već nekoliko godina radi i ona. U radionici se »motala« još kao djevojčica, osobito tijekom ljetnih i zimskih školskih praznika. Njezino formalno obrazovanje nema veze s poslom kojim se danas bavi. Budući da u blizini nije bilo škole u kojoj je mogla učiti autolakirerski zanat, upisala je Poljoprivrednu školu u Somboru, smjer veterinarski tehničar. Ipak, dvojbe nije bilo – umjesto zaposlenja u veterinarskoj ambulanti vratila se u obiteljsku radionicu.

Mirjana Iršević, cvjećarka i aranžerka

Studio Verde – mala zelena oaza

Kada je počela s proizvodnjom rezanog cvijeća, krenule su porudžbine – od buketa, boks kutija, do dekorativnih aranžmana, poklon paketa... »Sve mi se to jako svidjelo, pogotovo što su i drugi bili zadovoljni onim što napravim pa mi je to probudilo zna- tiželju i želju za usavršavanjem i napredovanjem u tom smjeru. Tako da sam polako smanjivala proizvodnju saksijskog cvijeća i odlučila otvoriti vlastitu cvjećarnicu«

Cvjetna priča **Mirjane Iršević** započela je prije oko deset godina u dvorištu obiteljskog doma u Tavankutu. Krenula je s plasteničkom proizvodnjom saksijskog cvijeća, vremenom ju je privuklo rezano, a kada je otkrila svijet dekoracije, buketa i aranžmana, po- željela je jednog dana otvoriti vlastitu cvjećarnicu. Nakon godina upornog i vrijednog rada ta joj se želja ostvarila i prije sedam mjeseci je u centru Subotice otvorila Studio Verde – svoju malu zelenu oazu.

Od proizvodnje do dekoracije

Uz podršku i pomoć svog supruga **Jasmina**, Mirjana se prije desetak godina, uz podizanje djece (**Andela** – 13 godina, **Danica** – 11, **Marko** – 9 i **Teodora** – 8 godina), odlučila baviti plasteničkom proizvodnjom cvijeća. U svom su dvorištu podigli plastenik, da bi se vremenom proizvodnja proširila na još dva.

»Prvo je to bilo samo saksijsko cvijeće da bi me u međuvremenu privuklo i rezano koje sam onda ubacila u proizvodnju. Nisu to bile ruže, gerbere i sl., već sitno cvijeće kao dodatak poput gipsofile, kraspedije i ostalih propratnih dekorativnih materijala u buketima. Tako sam ušla i u svijet dekoracija, buketa, aranžmana, što me je privuklo pa sam se tome više posvetila. Kupovala sam kontejnerski rasad, koji nisam sama proizvodila, pa kad stigne 500, 700, pa i 1.000 biljaka odjednom, to treba što prije presaditi pa bi se tu uključila cijela obitelj. Djeca bi onda punila supstrat u saksije, ja sadim, oni nose, slažu po stolovima, zalijevaju i bude odrađeno sve u kratkom roku. U svemu sam imala veliku pomoć i podršku supru- ga – od zalijevanja, prihranjivanja, presađivanja, za sve što nisam stigla on bi uskočio i što god bih zamislila, on bi realizirao/napravio«, priča nam Mirjana.

Dalje dodaje kako je naručivala uglavnom biljke, a ne- što malo sjemenje od jedne subotičke firme koja ga uvozi

iz Nizozemske, dio je kupovala od jednog velikog proizvođača kontejnerskog rasada svih vrsta vrtnih biljaka s Makove sedmice (dio Subotice), nešto iz okolice Novog Sada...

Što se tiče stjecanja znanja kada je u pitanju proizvodnja cvijeća i njegova njega, Mirjana kaže kako je nešto išlo iz iskustva i prakse, potom preko knjiga s interneta, a najveći oslonac bili su joj dobavljači od kojih je kupovala rasade i koji su joj nesebično dijelili znanje.

Kada je počela s proizvodnjom rezanog cvijeća, kre-nule se porudžbine – od buketa, boks kutija, do dekorativnih aranžmana, poklon paketa (uz cvijeće: piće, čaše, slatkiši, kozmetika...), za babine korpice s bodićem, čarapicama, zvečkom...

»Sve mi se to jako sviđelo, pogotovo što su i drugi bili zadovoljni onim što napravim pa mi je to probudilo znatiželju i želju za usavršavanjem i napredovanjem u tom smjeru. Tako da sam polako smanjivala proizvodnju saksijskog cvijeća i odlučila otvoriti vlastitu cvjećarnicu.«

Ostvarenje želje

Odluka o početku rada u cvjećarnici je pala, a onda je potraga za idealnom lokacijom trajala mjesecima.

»Željeli smo da lokal bude na dobrom mjestu u gradu, s nevelikim troškovima kirije, grijanja, hlađenja i dr., kao i da ne iziskuje neka veća ulaganja ili adaptaciju prije samog otvaranja. Nakon što smo obišli nekoliko prostora koji nisu ispunjavali sve kriterije, 15. studenoga prošle godina našli smo idealan, praktično u centru grada, pored subotičke Gimnazije, u Ulici Istvána Széchenyija. Na kompletnom podu su mramorne pločice, zidovi su bili čisti, omalani, jedino smo ga pregradili na polovini, kako bih imala lijep izložbeni, odnosno prodajni dio cvjećarnice, a iza radni i magacinski. U opremanju mi je puno pomogao suprug s kojim smo sami napravili veliki pult u prodajnom dijelu radnje, a u magacinskom veliki radni stol. Sami smo napravili pregradni zid od gips kartona, potom vizualnu barijeru, moja ideja su bili drveni paneli i zeleni zid u gornjem dijelu. Ovdje se godinama prodavala metraža, a prije mene je bio magacinski prostor, ured i

studio za fotografiranje jedne firme, nakon kojeg mi je ostalo savršeno osvjetljenje na plafonu«, opisuje Mirjana cvjećarnicu, kojoj su dali ime Studio Verde.

»Cvjećarnice uglavnom nose naziv nekog cvijeća, a ja sam željela da bude drukčije. Verde na talijanskom znači zeleno, tako da je ovo jedan mali zeleni vrt ili oaza. Radno vrijeme je od 9 do 17 sati, od ponedjeljka do srijede, za sada radim sama, dok se malo ne zauka, zakotrlja nekim svojim putem.«

U njezinoj ponudi se uz saksijsko i rezano cvijeće nalaze i poklon-paketi.

»Rezanog cvijeća imam minimum 20 vrsta (ljiljani, ruže, mini ruže, krizanteme, gerbere, karanfili, orhideje, antorijumi...), a od saksijskog je još veći izbor (više vrsta

dracene, palmi, sanseverija, vriseje, kordilina, sukulente, maranti, nolina...). Što se tiče paketa, u ponudi imam svoje kreacije, a mušterije mi mogu donijeti i nešto svoje, tj. ono što bi željeli da se nađe u paketu, pa u dogovoru s njima upakiram u određenu ambalažu s dodatkom rezanog cvijeća, ikebanom ili bez, kako mušterija želi«, kaže Mirjana i ističe kako ima puno novih dobavljača koji su je sami našli.

»Još dok sam radila kod kuće imala sam dva dobavljača rezanog cvijeća, jedan od njih u ponudi ima i saksije, ukrasnu keramiku, zemlju, saksijsko cvijeće. Neke dobavljače pratim na društvenim mrežama još odavno, a sad kako imam

veću potrebu za cvijećem, neke sam pozvala, a za re-promaterijal kao što su kutije, trake, papiri, dobavljači su našli mene. Dio njih je iz Subotice i okolice, ali je većina iz Novog Sada, Beograda, Šumadije i nekih središnjih dijelova Srbije.«

Uz rad u cvjećarnici, Mirjana se i dalje bavi dekoriranjem prostora za razne prilike.

»Tu su svadbe (sala i bidermajer), radila sam dekoraciju Gimnazije za maturu, potom povodom prve pričesti mog sina, 18. rođendana... Radim i dostavu na kućnu adresu, za što ponekad koristim usluge jedne firme za dostavu, a nekad odnesem i ja – ako je blizu, onda tijekom radnog vremena, a ako je dalje uradim to prije ili nakon posla.«

Što se tiče zainteresiranosti kupaca, ona varira u ovisnosti o periodu godine.

»Svaki početak je težak i spremna sam na to da će biti i uspona i padova. Treba vremena da se raščuje, da kupe nešto jednom pa ako budu zadovoljni da se vrate. Sad su mature i mnogi su mi se vratili po dodatne aranžmane i bukete, neki telefonski naruče pa pakuje, što je znak povjerenja, odnosno da su prethodni put bili zadovoljni. Na svaki svoj rad stavljam svoj logo radi reklame i nadam se što većem broju, a prije svega zadovoljstvu mušterija«, ističe Mirjana, dodajući kako su im u dvorištu ostali platenici, ali u njima sada gaje povrće za potrebe obitelji.

I. Petrekanić Sič

Obiteljska proizvodnja iz Bačkog Novog Sela

Mala proizvodnja s velikom obiteljskom pričom

Prošloga prosinca na vojvođanskim trpezama počeli su se pojavljivati proizvodi RANČA DOBRE NADE iz Bačkog Novog Sela. Iza ove obiteljske priče stoji Nastasja Šolaja sa svojom obitelji, a kako kaže, naziv ranča nije izabran slučajno. On nosi osobnu i simboličnu vrijednost po baki Nadi, na čijem je imanju cijela priča i nastala, ali i po riječi koja najbolje opisuje ono u što ova obitelj vjeruje: da se dobre stvari rađaju iz povezanosti sa zemljom, prirodom i najbližima

»I me RANČ DOBRE NADE nastalo je iz dva razloga. Prvi je osobni, jer je to ime moje bake, a koja je i odrasla u Bačkom Novom Selu. Čitav ranč nastao je na njezinom imanju. Drugi razlog je sama riječ nada. U našoj obitelji vjerujemo kako se mnogo toga dobroga rađa kada čovjek ostane povezan sa zemljom, prirodom i najbitnijim ljudima oko sebe«, kaže **Nastasja Šolaja**.

Kako dodaje, to ime za njih je podsjetnik na vrijednosti koje žele sačuvati kroz pošten rad, strpljenje, zajedništvo, vjeru i nadu. Iako su njihovi proizvodi tek odnedavno dostupni kupcima, sama priča počela je mnogo ranije.

»Kao i kod većine obiteljskih priča, sve je počelo mnogo prije nego što smo uopće pomislili na prodaju. Godinama su se na našim stolovima nalazili domaći ajvari, džemovi i sokovi koje smo pravili za sebe, ali i za susjede, prijatelje i kolege. S vremenom su svi počeli rezervirati svoje staklenke čim bi krenula nova sezona, pa smo prošle godine odlučili cijelu priču proširiti«, govori Nastasja.

Prodajnu priču, kaže, pokrenuli su upravo ljuti umaci. Danas proizvode plasiraju putem web stranice, elektroničke pošte, društvenih mreža, ali i na noćnim bazarima i manifestacijama.

»Manifestacije su nam izuzetno važne, kao i svim malim proizvođačima. Tamo se najbolje povezujemo s našim mušterijama. Ljudi nas vide, mogu nas pitati sve što ih zanima, probati proizvode i jako dobro reagiraju na obiteljsku priču«, ističe naša sugovornica.

Ljuti umaci s voćem i karakterom

Proizvodi po kojima ih kupci najviše prepoznaju jesu ljuti umaci. No, kako Nastasja objašnjava, u njihovom slučaju poanta nije samo u ljutini.

»Budući da je sve krenulo s ljutim umacima, logično je da krenem od njih. Oni su postali proizvod koji svi obožavaju i po kojem nas najviše prepoznaju naši kupci. Svaki od tih umaka ima svoju priču, svoj karakter i aromu, jer su svi naši umaci na bazi voća i ljutih papričica, što ih čini izuzetno zanimljivima«, kaže ona.

Za razliku od brojnih proizvođača koji u prvi plan stavljaju samo jačinu ljutine, na RANČU DOBRE NADE pokušavaju postići ravnotežu okusa.

»Mi se trudimo upravo suprotno. Pokušavamo pronaći ravnotežu, da se osjete voćka, kiselina i složenost okusa, a da ljutina bude ta koja sve povezuje u jednu cjelinu«, objašnjava Nastasja.

U ponudi imaju i ljuto-slatke proizvode, na koje kupci različito reagiraju. Nekima je ta kombinacija neobična, nekima poznata, a neki se, kaže Nastasja, potpuno oduševe kada je prvi put probaju.

»To sve ovisi o tome kako je tko odrastao. Slatko od višanja je stara vojvođanska varijanta, a mi smo samo napravili drugačiju verziju. Primjerice, slatko od ljutih trešanja kao prilog za mnoge je novo iskustvo«, kaže ona.

Osim ljutih umaka, proizvode sokove, džemove, sirupe i zimnicu, a plan im je ponudu dodatno širiti. Važan dio njihove priče su i lješnjaci, jer je, kako kaže Nastasja, ranč upravo i nastao sadnjom lješnjaka, te uskoro možemo očekivati i proizvode od njih. Planiraju i proširenje ponude umaka, kako bi imali proizvode za različite ukuse, od blago pikantnih do izrazito ljutih.

»Želimo napraviti nešto za svakoga, ali da pritom ne izgubimo na kvaliteti i dosljednosti tome da svaki proizvod ima neku priču. Jedan od bitnijih planova za ovu godinu jest i ulazak u svijet ljekovitih biljaka, prirodnih proizvoda i starih recepata. Želimo prenijeti znanja koja su se prenosila s koljena na koljeno. Cilj nam je pokazati da RANČ DOBRE NADE nije samo mali proizvođač ljutih umaka i zimnice, već mjesto u kojem postoji šira priča«, ističe Nastasja.

»Zlo i naopako« kao najtraženiji proizvod

Najprodavaniji umak nosi zanimljivo ime *zlo i naopako*. Riječ je o umaku srednje ljutine, koji dolazi u dvije varijante: od breskve i od marelice, ovisno o tome što imaju na ranču.

»Od breskve se prodaje više. U sebi, osim *caroline* i ostalih vrsta ljutih papričica, ima i *morugu*. Zbog toga je

dosta specifičan. Za razliku od ljućih umaka, od njega ostaje ljutina u ustima nekih desetak minuta, koja vas fino grije, što je jedan efekt više. Ljudi ga jako vole, nije toliko sladak kao umak od manga i ananasa, lijepe je boje, odlično se kombinira uz različita jela, a čak je i meni taj umak omiljeni«, govori Nastasja.

Veliku ulogu u nastanku novih proizvoda ima njezina majka, koja je, kako kaže, zadužena za kreativne inspiracije u kuhinji.

»Kada nam kaže, igrala sam se, znamo da će nastati nešto fascinantno. Tako je nastao i ljuti umak od trešanja. Sve na našem ranču nastaje iz ljubavi, iz igre, sve je u okviru obitelji, jer znamo da ni ranč ne bi postojao bez obitelji«, kaže Nastasja.

Skoro sve što proizvode potječe s njihovog ranča, izuzev voćnih vrsta koje ne uspijevaju kod njih, poput manga i ananasa.

»Trudimo se proizvesti nešto što i mi želimo jesti, nešto što je prirodno. Želimo da svi osjete moment okusa bez konzervansa. To je glavna poanta naše proizvodnje«, naglašava ona.

Osim kvalitete samih proizvoda, mnogo ulažu i u vizualni identitet i marketing.

»Izuzetno nam je važan vizualni identitet. Radimo više i na marketingu, koji je važan segment cjelokupnog poslovanja. Ali, svakako, najvažnija nam je reakcija kupaca, koji se uvijek vraćaju nakon što probaju naše proizvode«, kaže Nastasja.

Obitelj kao središte ranča

RANČ DOBRE NADE je, prije svega, obiteljska priča. Svatko ima svoju

ulogu, od rada u polju do kuhanja, pakiranja, brendiranja i komunikacije s kupcima.

»Najvažnije je da sve radimo zajedno, od sadnje, berbe i pakiranja do osmišljavanja novih proizvoda i brendiranja. Bez cijele obitelji na okupu ništa nema smisla. Svi ti momenti dodatno nas povezuju. Ne gradimo mi samo posao, već stvaramo nešto što ostaje iza nas, neku vrstu nasljedstva«, govori Nastasja.

U obitelji su se, kaže, podijelili prema afinitetima i vještinama.

»Otac je taj koji pravi umake, mama pravi većinu proizvoda, a svi mi ostali uključeni smo u procese kuhanja, pakiranja i rada u polju. Moj momak **Marko** mnogo je bolji kuhar od mene, dok sam ja više za marketing i rad s kupcima. Moj brat, koji studira i radi, pored svega nađe vremena doći i uključiti se u rad na ranču«, navodi ona.

Zanimljivo je da nitko od njih primarno nije iz ove djelatnosti. Otac radi u IT sektoru, Nastasja je samostalna umjetnica i fotografkinja, majka je radila u prosvjeti, brat studira animaciju, a njezin momak je programer.

»Svi smo iz drugih branši, ali smo srcem uključeni u ovu priču. Sve nas spaja ljubav prema prirodi. Obitelj je centar RANČA DOBRE NADE i želimo nešto vratiti zemlji koja nas hrani. Zato i koristimo permakulturu u našoj proizvodnji. Nema herbicida, samo ljubav i rad. Sve više se okrećemo ranču kao glavnoj stvari u našim životima«, kaže Nastasja.

Ivan Ušumović
FOTO: Nastasja Šolaja

U Subotici otkrivena spomen-ploča Lazaru Malagurskom (1926. – 2011.)

Pionir tamburaške pedagogije

U atriju Glazbene škole u Subotici 15. lipnja svečano je otkrivena spomen-ploča u čast **Lazaru Malagurskom** – Čika Lazi (1926. – 2011.), povodom stote obljetnice njegova rođenja.

Malagurski je bio prvi nastavnik tambure u toj školi, melograf, skladatelj te jedan od osnivača Subotičkog tamburaškog orkestra. Bio je učenik Pere Tumbasa Haje. Godine 1962. godine, kada je formiran Odsjek za tamburu, on je bio jedini pedagog na ovom instrumentu. Radio je na priznavanju tambure kao instrumenta koji se pravno izučava u nižim razredima Muzičke škole, što se i dogodilo školske 1968./69. godine.

U školi je izveo trideset generacija tamburaša koji su nastavili svirati u mnogim orkestrima, a neki od njih su danas nastavnici u toj istoj školi. Radeći u školi i kroz angažman u KUD-ovima, smatra se da je Malagurski obučio više od dvije tisuće mladih tamburaša.

Autor je više udžbenika za nastavu tambure koji se i danas koriste. Također, napisao je nekoliko tisuća aranžmana narodnih pjesama i igara i oko 200 transkripcija muzike drugih žanrova. Neke od njegovih skladbi su: *Omladinski marš*, *Valcer pionir*, *Đačko kolo*, *Skerco*, *Romansa*, *Fantazija*, *Elegija*, *Noć nad gradom*...

Inicijator postavljanja spomen ploče bio je sin profesora Malagurskog **Aleksandar Malagurski**. Osim njega,

na svečanosti su govorile i ravnateljica Glazbene škole **Dragana Nikolić** i profesorica tambure i čika Lazina nekadašnja učenica **Mira Temunović**.

Nakon svečanog otkrivanja spomen-ploče održan je prigodni program posvećen njegovu životu i stvaralaštvu.

H. R.

Dužijanca 2026. – najava događanja

20. lipnja tijekom dana – *Dužijanca malenih* – Festival dječjeg stvaralaštva, Risarski salaš u Đurđinu

20. lipnja u 19 sati – *Priskakanje vatre* uoči sv. Ivana Cvitnjaka, dvorište Risarskog salaša u Đurđinu

21. lipnja u 10 sati – *Dužijanca malenih* – sveta misa, katedrala sv. Terezije Avilske, Subotica

27. lipnja tijekom dana – X. Etno radionica pravljenja tarane, Risarski salaš u Đurđinu

5. srpnja u 10 sati – *Dužijanca u Bajmaku*, crkva sv. Petra i Pavla apostola, Bajmak

9. srpnja u 17 sati – Otkrivanje spomen ploče Blašku Rajiću u znak sjećanja na prvu *Dužijancu*, crkva sv. Roka Subotica

11. srpnja, početak od 6.30 sati – *Takmičenje risara*, njiva kraj Risarskog salaša u Đurđinu

12. srpnja u 10.30 – *Dužijanca u Tavankutu*, crkva Presvetog Srca Isusova, Tavankut

18. srpnja u 18 sati – *Natjecanje u pucanju bičevima*, Risarski salaš u Đurđinu

19. srpnja u 9.30 sati – *Dužijanca u Žedniku*, crkva sv. Marka Evanđelista, Žednik

21. srpnja – 5. kolovoza – Radionica čišćenja žita i pletenja vijenaca, dvorište župe sv. Roka, Subotica

22. srpnja u 19 sati – Izložba *S Božjom pomoći*, Biskupijski muzej, Subotica

23. srpnja tijekom dana – Postavljanje izloga u središtu grada za natjecanje aranžera izloga, Subotica

26. srpnja u 10 sati – *Dužijanca u Maloj Bosni*, crkva Presvetog Trojstva, Mala Bosna

Jelačić u Novom Čiču

PETROVARADIN – Tamburaški sastav HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina sudjelovao je prošloga vikenda na 21. Međunarodnoj smotri folkloru u Novom Čiču, pokraj Zagreba. Smotra je okupila brojne izvođače i posjetitelje, a u sklopu bogatoga programa Petrovaradinci su izveli skladbe iz tamburaške baštine Srijema, Slavonije i Bačke. Kako u udruzi ističu, posebnu vrijednost ovakvih su-

sreta predstavlja mogućnost razmjene iskustava vezanih uz očuvanje i promicanje kulturne baštine. HKPD *Jelačić* zahvaljuje domaćem KUD-u Čiče na pozivu i srdačnom prijemu te se raduje novim susretima i zajedničkim projektima koji doprinose očuvanju hrvatskoga kulturnog identiteta.

Hrvatski glazbenici na Etnofestu

PALIĆ – 23. festival world glazbe *Etnofest* bit će održan 19. i 20. lipnja na Paliću, u Mađarskom kulturnom centru (Bohinjska 11) i u vrtu salaša u istoj ulici. Među ostalim, na festivalu će nastupiti i izvođači iz Hrvatske.

Večeras (petak, 19. lipnja) u 20.30 sati festival će otvoriti **Domagoj Vuković**, poznat pod umjetničkim imenom

Vuk, umjetnik i multiinstrumentalist koji se ne boji istraživati nove horizonte na području glazbe inspirirane tradicijom. Osim što izvrsno pjeva grlenim načinom pjevanja, Vuk svira sedmožičanu klasičnu gitaru, akustičnu gitaru, farkaš tamburu, lijericu, samicu i frame drum.

Druge festivalske večeri, u subotu, 20. lipnja, od 21.45 sati nastupit će trio **Dunja Knebl, Roko Margeta i Kruno Carić**. Knebl je veteranka hrvatske etno scene, dok su Margeta i Carić multiinstrumentalisti poznati po zanimanju za stare glazbene tradicije. Trio izvodi suvremeno interpretiranu tradicijsku glazbu, utemeljenu ponajprije na starim hrvatskim narodnim pjesmama. Zanimljivo je da su Knebl i Margeta svoj prvi zajednički koncert održali upravo na *Etnofestu*, još 2018. godine.

Ulaz na festival je besplatan, no preporučeni dobrovoljni prilog za koncertnu večer iznosi od 500 do 1.000 dinara. Detaljan program dostupan je na www.etnofest.org.

Festival dječjeg stvaralaštva u Tavankutu

TAVANKUT – XXXI. Festival dječjeg stvaralaštva pod nazivom *Djeca su ukras svijeta* bit će održan u nedjelju, 21. lipnja, na ljetnjoj pozornici etnosalaša *Balažević*. Uz domaćine – HKPD *Matija Gubec*, nastupit će mali folkloriši KUD-ova iz Plavne, Futoga, Berega, Bajmaka i Subotice. Početak je u 18 sati.

Priskakanje vatre u Tavankutu

TAVANKUT – *Priskakanje vatre* u Donjem Tavankutu bit će održano u srijedu, 24. lipnja, ispred etnosalaša *Balažević*. Program podrazumijeva paljenje i *priskakanje vatre*, koju će preskakati članovi HKPD-a *Matija Gubec* u nošnjama, djeca i ostali posjetitelji. Uz *priskakanje vatre* veže se i običaj da mlade djevojke jedna drugoj ispletu vijenac od ivanjskog cvijeća, te će s time na glavi odigrati nekoliko bunjevačkih igara. Organizator programa je HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Predstavljanje knjige o bunjevačkim kraljicama u Baji

BAJA – Knjiga *Bunjevačke kraljice – Duhovski običaj bunjevačkih Hrvata* autorica **Milane Černelić** i **Tamare Štricki Seg** bit će predstavljena u četvrtak, 25. lipnja, u 17 sati u prostorijama Hrvatskog kulturnog centra bačkih Hrvata u Baji. Na predstavljanju će govoriti autorica Tamara Štricki Seg i urednica **Katarina Čeliković**, a bit će prikazan i kratki etnografski dokumentarni film o običaju bunjevačkih *kraljica*. Nakon toga, u 18 sati, uslijedit će otvorenje izložbe fotografija **Vesne Mores** pod nazivom *Starinska kosidba žita – žetva*. Program zajednički organiziraju Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatski kulturni centar bačkih Hrvata u Baji.

Završeni 10. Dani Antuna Gustava Matoša

Nova čitanja i povezivanja

Dvije nove knjige, znanstveno-stručni skup, kao i program posvećen književno-gastronomskim vezama, doveli su Matoševo djelo u suvremeni kontekst, pokazujući njegovu aktualnost

Antun Gustav Matoš (1873. – 1914.) ključna je figura hrvatske moderne i jedno od najznačajnijih imena hrvatske književnosti. Njemu u čast, već desetu godinu održani su *Dani Antuna Gustava Matoša* koji povezuju književne i kulturne aktere u više mjesta i država – Hrvatskoj, Srbiji, BiH i Mađarskoj. Ove godine, od 13. svibnja do 13. lipnja održani su u Trnavi pokraj Đakova, Plavni, Tovarniku, Beogradu i Zagrebu.

Dvije nove knjige, znanstveno-stručni skup, kao i program posvećen književno-gastronomskim vezama, doveli su Matoševo djelo u suvremeni kontekst, pokazujući njegovu aktualnost, ocijenili su organizatori jubilarnih Dana.

Beogradska poveznica

Petu godinu u programu je sudjelovala i Fondacija *Antun Gustav Matoš* u Beogradu, budući da je u glavnom gradu Srbije, u dvije faze, književni bard proveo skoro desetljeće. O dvama novim naslovima koje je donijela ovogodišnja manifestacija – *Antun Gustav Matoš kao nadahnuće 3* i *Kultura i ljudi* govorio je predsjednik Slavonско-baranjsko-srijemskog Ogranka Društva hrvatskih književnika **Mirko Ćurić**. Govoreći o Matoševim esejima

iz knjige *Kultura i ljudi*, Ćurić je podsjetio na neka od velikanih stajališta: od teze da se kulture moraju prožimati do toga da je cilj svake umjetnosti pojedinac.

»Knjiga *Kultura i ljudi* pokazuje Matoševo shvaćanje kulture kao temelja društva. Poznata je njegova misao da je 'kulturna povijest važnija od političke', čime naglašava značaj umjetnosti i duhovnih vrijednosti u razvoju naroda«, kazao je Ćurić.

Knjiga *Antun Gustav Matoš kao nadahnuće 3* nastala je od pristiglih tekstova na još jedan natječaj za najbolju priču inspiriranu Matoševim djelom i životom.

Trag u srpskoj kulturi

Znanstvena suradnica u Institutu za umjetnost i književnost u Beogradu dr. sc. **Iva Tešić** govorila je o Matoševu značaju za srpsku književnost. Matoš je ostavio traga i u srpskoj kulturi, budući da je u dvije faze u Beogradu živio skoro desetljeće. Također, važan je i za komparativno sagledavanje hrvatske i srpske književnosti, imajući u vidu da je prvi koji je pratio i uspoređivao književna događanja u hrvatskom i srpskom kulturnom prostoru. U kritikama je često bio nemilosrdan, čak i prema svojim bliskim prijateljima iz književnog miljea.

»Matoš je bio jedan od najvećih simbola hrvatske moderne i hrvatske književnosti u cjelini i jedne literarne epohe u Hrvatskoj. Bio je dragocjena literarna činjenica i u srpskoj kulturi, vrstan poznavatelj književnosti i aktivni sudionik prijelaznog doba između dva stoljeća, družeći se s beogradskim boemima, ali često i kao gost uglednih beogradskih obitelji«, rekla je Tešić.

Upravitelj Fondacije *Antun Gustav Matoš* **Marin Piuković** ukazao je na važnost očuvanja književne i kulturne baštine kroz regionalnu suradnju. Potporu održavanju manifestacije i povezivanju kroz kulturne programe, poput *Matoševih dana*, dali su u svojim obraćanjima načelnik Općine Tovarnik **Anđelko Dobročinac** i zamjenik veleposlanika Hrvatske u Srbiji **Ivan Zeko-Pivač**.

Ulomke iz knjige *Kultura i ljudi* čitale su **Kristina Markanović** i **Dubravka Tinodi**, a u glazbenom dijelu nastupio je violinist **Andrej Kukuruzar**. Predstavljeni su i radovi djece koja pohađaju nastavu hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u Beogradu inspirirani Matošem i njegovim djelom. Program je vodila suradnica ZKVH-a **Ksenija Ivanković Radak**.

Matoš i francuska kultura

Jubilarna manifestacija završena je na književnikov 153. rođendan, programom *Matoš i francuska kultura* u Francuskom institutu u Zagrebu. Nakon predstavljanja novih knjiga dio programa bio je posvećen francusko-hrvatskim gastronomskim i enološkim vezama. S tim u svezi predstavljena su dva projekta: *Jelovnici pronad-*

nog vremena Srednje strukovne škole *Antuna Horvata* i Ugostiteljsko-turističke škole iz Osijeka, nadahnutog primjenom francuske visoke kuhinje na đakovačkom Nadbiskupskom dvoru početkom XX. stoljeća te *Đakovačka vina i francuska vinska tradicija*, uz kušanje šampionske graševine i zlatne frankovke, berba 2025., iz Vinograda Srednje strukovne škole *Antuna Horvata* u Trnavi.

Prije početka programa u Francuskom institutu, v. d. ravnatelja ZKVH-a **Josip Bako** i dopredsjednik DHK-a Mirko Čurić položili su vijence na obiteljsku grobnicu Antuna Gustava Matoša na Mirogoju.

Dani Antuna Gustava Matoša održavaju se u organizaciji Društva hrvatskih književnika – Ogranka slavonsko-baranjskog-srijemskog (Osijek), Zavoda za kulturu vođanskih Hrvata (Subotica), Općine Tovarnik, HKPD-a *Matoš* (Plavna) i Fondacije *Antun Gustav Matoš* (Beograd), a ove godine pokrovitelji su bili Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Vukovarsko-srijemska županija i Općina Tovarnik.

D. B. P.

Godišnji koncert zemunskog zbora *Odjek*

Bogat duhovni i svjetovni program

U Crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu 14. lipnja održan je godišnji koncert pjevačkog zbora *Odjek* Zajednice Hrvata Zemuna *Ilija Okrugić*. Publika je imala priliku uživati u bogatom duhovnom i svjetovnom glazbenom programu. Izveli su skladbe *Klanjam ti se smjerno, Majko ljubežljiva, Majko naša, Anima Christi, Kao Marija, Zemlja uzdrhta, Neka cijeli ovaj svijet,*

Svegliatevi nel core, Mirno teku rijeke, Za jedan časak radosti, Pod sjajem zvezda, Ta divna splitska noć, Tvoja zemlja i Što na nebu sja visoko.

Dirigirao je **Mladen Prodan**, a za klavirom je bio **Aleksandar Stanković**. **Andrej Kukuruzar** izveo je na violini Simfoniju iz Kantate BWV 156. Solisti na koncertu bili su Mladen Prodan, **Agron Bakiu** i **Atina Gajdoš**.

»Zbor je izuzetno aktivan i svojim radom njeguje kulturnu baštinu, tradiciju i duhovni život zajednice. Zbor je obnovljen prije trinaest godina i djeluje u sklopu Zajednice Hrvata Zemuna *Ilija Okrugić*. Sljednik je tradicije istoimenog zbora koji je započeo s radom davne 1896. godine«, kaže predsjednik ZHZ-a *Ilija Okrugić* **Branko Kajić**.

Zbor probe i nastupe održava u zemunskoj crkvi, a njeguje raznolik repertoar – duhovnu i klasičnu glazbu, narodne pjesme, kao i skladbe iz mjuzikla. Održava tradicionalni godišnji koncert u lipnju te božićni koncert u prosincu.

Pokrovitelji prošlotjednog koncerta bili su Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske iz Zagreba i Hrvatsko nacionalno vijeće.

M. M.

Topoteka *Baština Hrvata u Srbiji*

Foto građa o Ani Milodanović

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata je početkom lipnja na online platformi *Topoteka Baština Hrvata u Srbiji* (hrvatisrbija.topoteka.net) dopunio svoju digitalnu zbirku novim fotografijama vezanima uz život i stvaralaštvo Ane Milodanović, jedne od najznačajnijih slamarki bunjevačkih Hrvata, čiju 100. obljetnicu rođenja obilježavamo ove godine u sklopu projekta *Godine novog preporoda*.

U Topoteku je uvršteno više od 50 fotografija koje se nalaze u vlasništvu **Marinka Piukovića**, v.č. **Željka Šipeka**, redatelja **Branka Ištvančića** i **Darka Kujundžića**, potomka obitelji Milodanović. Uz fotografije Ane Milodanović dostupne su i fotografije njezinih sestara **Teze** i **Đule**, članova obitelji te njihovih radova izrađenih u tehnici slamarstva, objavio je ZKVH.

H. R.

Izložba o proslavi obljetnice Hrvatskog kraljevstva otvorena u Petrovaradinu

Vidljivi tragovi milenijske proslave

U Spomen-domu bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu 16. lipnja otvorena je izložba »1100 godina Hrvatskoga kraljevstva – Tragom milenijske proslave u Bačkoj i Srijemu«. Izložbu je upriličio Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, skupa s petrovaradinskom Zakladom Spomen-dom bana Josipa Jelačića, a ona je dio ciklusa izložbi na ovu temu koja se povodom spomenutog jubileja prikazuje u mjestima Srijema te u Subotici.

Govoreći o vidljivim znacima milenijske proslave u Petrovaradinu, upravitelj Zaklade **Goran Kaurić** kazao je da je njezin dio bilo postavljanje spomen-ploče na pročelju crkve sv. Jurja, te kipa svetog Jeronima u istu čast u niši pročelja crkve Uzvišenja sv. Križa u Starom Majuru. Pozvao je sve zainteresirane za skupne posjete u iduća dva tjedna da ih najave Zakladi te da pogledaju ovu postavku.

»Izložbom smo željeli pokazati kako je zanimljivo vidjeti, s odmakom od sto godina, kako se povijesne okolnosti mijenjaju. Budući da je i prije sto godina ova proslava obilježena na državnoj razini, drago mi je vidjeti da i danas s nama imamo predstavnika lokalne samouprave, kao i predstavnika diplomacije Republike Hrvatske«, kazao je v. d. ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Josip Bako**.

Napominjući kako je ispratio mnogo velikih događaja u rodnoj kući bana Jelačića, »jednog od najznačajnijih sinova hrvatskog naroda i hrvatske povijesti« koja je, kako je kazao, »sveti dom za Hrvate, i ne samo za Hrvate«, pomoćnik gradonačelnika Novog Sada **Aleksandar Petrović** kazao je da je izložba »retrospektivni prikaz nečega što Hrvati s ponosom ističu – ključnog trenutka u formiranju hrvatskog kraljevstva, a samim tim i moderne,

educirane i priznate svugdje u svijetu hrvatske države«. Prema njoj je Petrović, nastupajući u ime novosadskog gradonačelnika **Žarka Mićina**, izrazio poštovanje.

Čestitajući realizatorima izložbe, a posebice autorici **Katarini Čeliković**, zamjenik veleposlanika Republike Hrvatske u Beogradu **Ivan Zeko-Pivač** kazao je kako napose u riječima pomoćnika Petrovića vidi mnogo toga dobrog, što kao predstavnik hrvatske diplomacije traži, zagovara i medijski prezentira.

»Ovo je nedvojbeno ruka suradnje koju ste ponudili«, kazao je, zahvalivši se i odajući priznanje za postignuća nastala potporom Vlade Srbije Hrvatima u Srbiji, te rekavši da vidi »sugovornika za sve što ovdje za hrvatsku manjinu želimo ostvariti po principu reciprociteta, gledajući na srpsku manjinu u Hrvatskoj«.

Sadržaj izložbe, kontekst povijesnoga događaja koji prikazuje i baštinski značaj toga događaja za sadašnje generacije Hrvata u Srijemu i Bačkoj, napose putem sadržaja na postavljenim spomen-pločama 1925. godine, te ostalim simbolima proslave, prikazala je Katarina Čeliković, otvorivši samu izložbu.

Glazbena potpora otvaranju izložbe bila je pružena od tamburaškog orkestra lokalnog HKPD-a **Jelačić**.

M. T.

Doživotne zavjete položila i s. Franciska iz Maradika

Doživotne zavjete Milosrdnih sestara sv. Križa u samostanskoj crkvi Presvetog Srca Isusova u Đakovu položile su s. **Mariangela Markotić** iz Gundinaca i s. **Franciska Ulrika Sajdl** iz Maradika, župa Beška iz Srijemske biskupije.

Misno slavlje, koje je održano 6. lipnja, predvodio je đakovačko-osječki nadbiskup mons. **Đuro Hranić**, izvijestio je Tiskovni ured Đakovačko-osječke nadbiskupije.

Mons. Hranić, nakon uvodnog govora na temelju liturgijskih čitanja, obratio se slavljenicama.

»Drage sestre zavjetovnice, vi ste shvatile da smo mi ljudi, ako Bog nas tako i toliko ljubi, pozvani smo ljubiti Isusa i druge ljude jednakom ljubavlju, koja je spremna na odustajanje od sebe, na žrtvu iz ljubavi – Boga radi. Iskustvo ljubavi i dotaknutosti Isusom Kristom čini vas slobodnima od vas samih, a za Isusa i za sve nas ostale, njegovu braću i sestre. Evanđelje dolazi do vrhunca u rečenici: 'Ostanite u mojoj ljubavi.' To će reći da ljubav

sazrijeva upravo ondje gdje prestaje biti samo osjećaj i postaje vjernost i postojano, vjerno služenje«, rekao je među ostalim nadbiskup Hranić te je govorio o značenju redovničkih zavjeta ističući da zavjet koji sestre doživotno i svečano prihvaćaju nije tek odricanje ili bijeg od svijeta, nego izbor koji dolazi iz vjerničke kršćanske duše, iz svijesti da istinski život oblikuje logika slobodnog davanja u ljubavi, logika Evanđelja, sestre sv. Križa će naglasiti i logika križa.

Redovnica, kako je rekao mons. Hranić, nije osoba koja je nešto napustila, koja se nečega odriče, nego je osoba koja je Nekoga izabrala i koja ga izblizega slijedi.

Zbor sestara i postulantica, pod ravnanjem s. **Josipe Pavle Jakić** i uz orguljsku pratnju, uzveličao je slavlje svojim pjevanjem. Ovoj svečanosti prethodile su duhovne vježbe koje je vodio vlč. **Anton Tamarut**.

H. R.

Foto: TUDJOS

Gerardovo u znaku jubileja

U godini kada se obilježava 150 godina od rođenja i krštenja, te 70 godina od smrti jedinog kandidata za sveca s ovih prostora o. **Gerarda Tome Stantića**, pripreme za *Gerardovo* su u tijeku u karmelskoj crkvi sv. Stjepana kralja u Somboru. Priprava je započela 15. lipnja i traje do 22. lipnja, i to svakodnevnom molitvom krunice u 18 sati, te svetom misom s propovijedi i molitvom kod groba o. Gerarda u 18.30 sati.

Svetkovina rođenja sv. Ivana Krstitelja i obljetnica pre-laska u vječnost o. Gerarda na mađarskom jeziku bit će proslavljena 23. lipnja, dok će 24. lipnja biti na hrvatskom jeziku. Od 17 sati je prilika za svetu ispovijed, u 17.30 je molitva krunice. U 18 sati počinje prigodan program i dodjela nagrada vjeroučenicima, a u 19 sati bit će slavljen svečana sveta misa koju će predvoditi vrhbosanski nadbiskup mons. **Tomo Vukšić**. Nakon svete mise je molitva kod groba o. Gerarda.

Božji glasnici

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Koncert barokne glazbe u Rumi

Koncert barokne glazbe *Musicae Sprituales Concentus* bit će održan 21. lipnja u crkvi Uzvišenja svetog Križa u Rumi, s početkom u 19 sati. U programu nastupa trio *Hamma* kojeg čine: **Milica Sablić** – orgulje, **Milan Stančić** – bariton i **Đorđe Milošević** – violončelo.

Zlatni jubilej mons. Forgića

Zlatni jubilej, 50 godina svećeništva, ove godine slavi mons. **Marko Forgić**. Svečana proslava i sveta misa zahvalnica bit će 27. lipnja u 17 sati, u crkvi sv. Petra i Pavla u njegovom rodnom Monoštoru.

Svetkovina sv. Pavla – Dan Subotičke biskupije

Svetkovina sv. Pavla kao zaštitnika Subotičke biskupije bit će proslavljena 30. lipnja svečanom svetom misom u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske, s početkom u 19 sati. Misno slavlje predvodit će pomoćni biskup Đakovačko-osječke nadbiskupije mons. **Ivan Ćurić**.

Ljetni oratorij – prijave u tijeku

Ljetni oratorij bit će održan od 6. do 10. srpnja, od 11 do 18 sati, na Biskupijskom svetištu *Gospe od suza* na Bunariću pod geslom »Kad preko vode prelaziš, neće te preplaviti, s tobom sam.« Iz 43.2.

Cijena je 2.200 dinara, a u to je uračunat prijevoz, majice, hrana, užina, materijali. Prijave se vrše do 1. srpnja putem telefona 064/511-91-17 ili 064/233-19-31.

Oduvijek je bilo teško biti glasnik Božje riječi. To zahtijeva hrabrost i ustrajnost, ono što bi se čovjeku činilo da sam po sebi ne posjeduje. No, Bog kad poziva svjedoke, on ne traži već unaprijed posjedovanje osobina potrebnih za širenje njegove riječi, nego odabranog osposobljava da izvrši povjereno poslanje. Na čovjeku je samo pristati, a sve ostalo dobiva od Boga. Bog onome kojega šalje ne obećava da će to proći glatko, bez poteškoća i nevolja, nego mu obećava sposobnost da to može izvršiti te svoju zaštitu u teškim trenucima. Tako je bilo još sa starozavjetnim prorocima, a tako je i s nama, ukoliko želimo surađivati s njime.

Prorok Jeremija

Iz kratkog odlomka iz Knjige proroka Jeremije kojega čitamo ove nedjelje (usp. Jr 20,10-13), možemo naslutiti težinu Jeremijina života. Njega je Bog odabrao za svoga glasnika, trebao je narodu prenijeti poruku obraćenja. Jeremija se prvo opirao Božjem izabranju, smatrao se nedoraslim za taj zadatak, no Bog ne odustaje od onoga koga je odabrao i čini ga sposobnim za namijenjeno mu poslanje. Njegov je zadatak bio vrlo težak, te su mnoge patnje pratile njegovo djelovanje. Morao je propovijedati obraćenje narodu koji se okrenuo od Boga, da ih ne bi stigla Božja kazna. No narod, umjesto da poslušava Božju poruku izrečenu preko proroka i obrati se, on progoni proroka, smatra ga neprijateljem i pokušava ga ušutkati. Ali, Jeremija je nepokolebljiv u svome navještanju, jer Bog vodi njegovo djelovanje, on je njegov glasnik. Narod ne prihvaća Jeremijine riječi, jer se ne želi mijenjati. Misli ako ušutka proroka, neće se dogoditi ono o čemu on govori. No, Božju riječ ne može ništa ušutkati, ona se na kraju uvijek obistinjuje. Narod se samo zavaravao

odbijajući prorokove riječi. Vrlo brzo dogodilo se ono što je i naviješteno: Izrael su pokorili Babilonci i odveli ih u sužanjestvo.

Božja riječ upućena nama također će se obistinuti, bez obzira na to prihvatili je mi ili ne, prihvatili mi živjeti po njoj i naviještati je ili se pravili da je nismo čuli. Zanimljiva je priča proroka Jone, koji odbija biti Božji glasnik, pa pokušava pobjeći od Božjeg poziva, ali to nikako ne može, te ga na kraju prihvaća. Nas neće snaći Jonine nevolje što odbijamo biti Božji suradnici, ali svakako se trebamo odazvati Božjem pozivu, biti svjedoci njegove riječi u modernom društvu. Milost da smo dio Božjeg naroda, Crkve, da smo odgajani u kršćanskom duhu, poučeni u vjeri, obvezuje nas na svjedočanstvo. Vjera nije privatna stvar, kršćanstvo se ne živi samo u svoja četiri zida. Da su apostoli tako živjeli, ne bi se Radosna vijest pronijela po svem svijetu.

Važno je sačuvati vječnost

Slično nas ove nedjelje poučava i Isus (usp. Mt 10,26-33): »Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, ali duše ne mogu ubiti. Bojte se više onoga koji može i dušu i tijelo pogubiti u paklu« (Mt 10,28). Naše neživljenje kršćanstva, držanje vjere u privatnosti, odbijanje svjedočenja, sve dolazi od toga kako će reagirati društvo u kojem živimo. Ako se tko odrekne Krista pred svijetom, odreći će ga se on pred svojim Ocem, upozorava Isus ove nedjelje. To je doista upozorenje, kada znamo da Bog drži svoju riječ. Što je na ovome svijetu vrijednije od vječnog života, pa ni sam ovozemaljski život nije vrijedan pred vječnošću. Zato se kršćanin ne smije i ne treba ničeg bojati dok hrabro svjedoči svoju pripadnost Kristu, sve je u Božjim rukama, kao i kod proroka Jeremije, a ono najvažnije, sve završava u radosti s Trojedinim Bogom.

Hrvati u Borči (I.)

Uzvišenje sv. Križa usred Pančevačkog rita

*Prvi Hrvati bili su iz obitelji Flanjak, a došli su 1792. godine,
najvjerojatnije iz slunjskog kraja*

Dosta je čest slučaj da statistički podaci o naseljima na područjima današnje Vojvodine, a u ovoj priči područjima sjeverno od Save i Dunava u Srbiji, bivaju poznati tek za vrijeme Habzburške monarhije, opsjednute točnošću saznavanja podataka o stanovništvu iz razloga ubiranja poreza. Prvi podaci o Borči, tako, potječu iz 1717., kada je selo imalo 30 domaćinstava. Kada su Turci ponovo zaposjeli Beograd 1739., Austrijanci su ovdje zasnovali pograničnu postaju. To se naselje nalazilo na području Pančevačkog rita koje je bilo najteže dostupno poplavnim vodama Dunava i Tamiša. Između 1752. i 1760. naselje je baš tako i stradalo, no nasuprot Kalemegdanu, na lijevoj obali Dunava 1776. javlja se Nova Borča, vjerojatno samo kao poljoprivredno područje.

Sadašnja Borča, najveća periurbana aglomeracija u (geografski) banatskom dijelu teritorija Beograda, naseljena je od 1794. do 1797. godine na mjestu stare Borče. Naseljena je zbog vojnih potreba, uglavnom obiteljima iz Pančeva pravoslavne vjere. Nešto kasnije naseljavaju se Rumunji koji su se, kažu srpski izvori, »posrbili«, ali i Hrvati, što navodi profesor **Mario Bara**, istraživač migracija Hrvata. Prvi Hrvati bili su iz obitelji **Flanjak**, a došli su 1792. godine, najvjerojatnije iz slunjskog kraja. Naseljavanja hrvatskih, kao i obitelji koje su pripadale drugim katoličkim narodima, a najbrojnije su bile njemačkog i mađarskog podrijetla, u stanovitoj mjeri i postupno kroatizirane, može se, dakle, u tom razdoblju gledati kao ispunjavanje potrebe da se obnovi naselje koje je pripadalo Vojnoj granici. Kasnije su se ovdje naseljavali i drugi katolički narodi, a u razdobljima južnoslavenskih država najviše oni koji su živjeli unutar njihovih granica, i to zbog ekonomske jačine Beograda.

Crkva

Brojčani podaci o borčanskim katolicima pokazuju da su oni uvijek bili znatna manjina među stanovništvom. Borča se do 1923. nalazila na području povijesne Čanadske nadbiskupije, a njezini shematizmi kazuju da je katolika bilo između 65 i 80 u godinama od 1847. do 1886.

Broj im se tijekom prve polovice XX. stoljeća povećava, te se 1902. bilježi 139, a od 1916. do 1927. godine biva konstantan, oko 150. Ovaj broj vjernika katolika sâm je, na to su borčanski župljani ponosni i danas, svojim sredstvima iznio izgradnju katoličke crkve Uzvišenja sv. Križa, jedinog sakralnog objekta Zapadne Crkve na ogromnom prostoru između Dunava i Tamiša. Crkva, koja se nalazi u najstarijem dijelu Borče, u Ulici Branka Radičevića br. 34, mala je (160 m²) sakralna građevina, posvećena 24. rujna 1905. godine. Posvetio ju je opat **László Lászlóffy** iz Vršca u nazočnosti i na molbu župnika **Károlya Zelinke** iz Glogonja, koji se tada brinuo o vjernicima u Borči i okolici. Svećenici Borče vremenom počinju skrbiti o vjernicima katolicima i u ostalim naseljima Pančevačkog rita: Crvenki, Padinskoj Skeli, Vrbovskom, Besnom Foku, Krnjači, Kotežu, Kovilovu, Ovči, Glogonjskom Ritu i Jabučkom Ritu, u kojima ih je, ipak, bilo znatno manje nego u Borči. U samom ovom naselju s 51.862 stanovnika, na posljednjem popisu se katolicima izjasnilo 290 osoba, u

Iz prošlosti crkve i katoličke zajednice Borče

Padinskoj Skeli 63, u Ovči 11, a u ostalim naseljima broj izjašnjenih katolika je jednoznačenast.

Zgrada župe nikada nije izgrađena, budući da Borča nije imala svojeg lokalnog svećenika. Od samih početaka o katolicima su duhovno skrbili svećenici iz Glogonja, da bi od razdoblja kada je Borča pripala Banatskoj apostolskoj administraturi (osnovanoj 1923.) u nju dolazili katolički svećenici mahom iz susjednog Beograda. Od 1930-ih godina posjećivali su je isusovci, primjerice o. **Ivan Rojić**, pa potom od 1964. godine župnici i njihovi pomoćnici iz beogradske crkve Krista Kralja. Najviše

Crkva Uzvišenja sv. Križa u Borči

se i dalje pamti svećenička služba salezijanca o. **Ciri-la Zajeca**, tadašnjeg župnika župe sv. Josipa Radnika s Karaburme. On je dolazio motociklom, autobusom ili automobilom i nikada, kažu župljani, na nedjeljnu misu u 11 sati nije zakasnio. Služio je u Borči od 1974. do 1991. i od 2000. do 2011. godine. U razdoblju od 1991. do 2000. ondje je ponovo djelovalo svećenik iz Banata, opovski župnik **Jan Kuchárik**, složivši velikim marom sve matične knjige i upisavši u njih, počevši s 1900. godinom, sve katolike rođene na teritoriju ove župe koji su živjeli širom Beograda.

Obnove

Razdoblje intenzivnih građevinskih radova na obnovi župne crkve nastupa od 2011. godine, kada je administrator župe imenovan svećenik Subotičke biskupije **Róbert Pastyik**. Tako je njegovom inicijativom 2010. godine obnovljeno pročelje i eksterijer crkve, 2012. je

uvodena voda i kanalizacija, restaurirani su oltari, ambon i krstionica, oltar i niša Kristovog groba, oltarska slika, križni put, obojena je unutrašnjost crkve, postavljen laminat na koru, popravljena crkvena zvona i uređen plato ispred crkve. Godine 2016. postavljene su daske na stropu i zamijenjen je krov, te ofarban toranj. Naredne godine kupljen je dio susjednog placa i na tom mjestu izgrađena pastoralna dvorana, a dvije godine kasnije, 2019., oslikana je oltarna apsida prikazima anđela, svojstvenim za istočnokršćansko freskopisanje, koji nose simbole Kristove muke.

Nakon Pastyika u Borči je misio **Goran Avramov**, a u najnovijem razdoblju to čini **Nándor Kara**, također subotički svećenik na službi u Veleposlanstvu Svete Stolice, nastavivši dobru praksu i obnovivši, uz financijsku pomoć Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, pod u crkvi. Jezik župe i bogoslužja je hrvatski.

Zajednica

Mala katolička zajednica u Borči velika je kršćanskim srcem i bogata ambicijama. **Zlatko Firez**, predsjednik Crkvenog odbora, navodi kako je na nedjeljnim misama oko 20 vjernika, a na misama za pokojne i više.

»Broj katolika bio je znatno veći. Samo u mojoj ulici je bilo pet katoličkih kuća, ostala je samo moja«, kaže Firez, navodeći da je vjernika manje zbog prirodnog smanjenja broja osoba, kao i udaje u pravoslavne obitelji.

Navodi također da, osim dvadesetak katoličkih obitelji koje primaju svećenika na godišnji blagoslov, ima i »novih« katolika, koji su živjeli dulje vremena u Borči, ali nisu znali da u njoj postoji katolička crkva, već su išli u crkve u Beogradu, najviše na Karaburmu. **Verica Ratić**, borčanska župljanka podrijetlom iz Slavonije, pak, ističe veliku slogu i zauzetost župljana oko organizacije blagdana, proslava rođendana župljana, skrbi za stare, socijalno ugrožene te pozornost koja se daje očuvanju zajedništva.

Veliki broj događaja iz prošlosti župe »u srcu pohranjuje« **Katica Horvat** – onih kojima je svjedočila sama, kao i onih koje joj je ispričao njezin otac **Rudi Horvat**, predsjednik Crkvenog odbora u vrijeme obnove tornja i eksterijera crkve potkraj 1960-ih godina. Iz tog razdoblja su i fotografije koje je ustupila za objavu.

»Jedan od tih događaja je svečani doček zvona koja su u toranj postavljena prije Drugog svjetskog rata, o čemu je ostalo trajno sjećanje na veličanstvenost radosti male zajednice. S mjesta gdje su prispjela skelom iz susjednog Zemuna čekala ih je povorka Borčana sve do crkve. Vjera je bila jača i bilo je dika što si katolik«, kaže ona.

Iako unutar mjesta nema izrazite koncentracije katoličkih domova, Katica se sjeća obitelji »Slavonaca« s Grede, kvarta s novijim zgradama.

»S tom djecom iz obitelji **Rister** i **Vuković** išli smo na vjeronauk, i to po dvadesetak nas«, navodi ona na koncu svojih sjećanja.

Započeta priča o borčanskim hrvatskim i drugim katoličkim prezimenima tu tek započinje.

Marko Tucakov

Hrvatska riječ, broj 72, 19. lipnja 2004.

Suradnja crkava pred izazovima globalizacije

Kardinal Bozanić i patrijarh Pavle pozvali na čuvanje kršćanskih vrijednosti

Godišnji susret generalnih tajnika biskupskih konferencija Europe održao se u Beogradu od 11. do 13. lipnja. Na konferenciji su sudjelovali generalni tajnici 29 biskupskih konferencija – Albanije, Austrije, Belgije, Bjelorusije, Bosne i Hercegovine, Engleske, Francuske, Hrvatske, Nizozemske i drugih, a organizator skupa bilo je Vijeće europskih biskupskih konferencija.

Kao potpredsjednik Vijeća europskih biskupskih konferencija zagrebački nadbiskup kardinal *Josip Bozanić* predsjedavao je ovom sastanku, čija je tema bila »Kršćanstvo i crkve u Europi danas«. Bilo je riječi o ulozi kršćanskih crkava u procesu europskog ujedinjenja i usvajanja novog ustava Europe, a posebna pažnja posvećena je odnosima Katoličke i Pravoslavne crkve u Srbiji i Crnoj Gori i doprinosima laika miru i harmoniji Europe.

U subotu je kardinal Bozanić posjetio Srpsku patrijaršiju i sastao se s patrijarhom *Pavlom* te je poželio Božji blagoslov Srpskoj pravoslavnoj crkvi, njezinu poglavaru, svećenstvu i vjernicima. Patrijarh Pavle izrazio je posebno zadovoljstvo što može još jednom u Srpskoj patrijaršiji poželjeti dobrodošlicu nadbiskupu zagrebačkom kardinalu Josipu Bozaniću i njegovim suradnicima, te je izrazio uvjerenje da će ovaj susret pridonijeti unapređenju odnosa između dviju crkava. Istog dana kardinal Bozanić se drugi put susreo s patrijarhom *Pavlom* nakon čega su se zajedno obratili medijima u Patrijaršijskom dvoru.

(H. R.)

Pri Hrvatskom Nacionalnom Vijeću

Konstituiran odbor za službenu uporabu jezika

U ponedjeljak 14. lipnja u Uredu HNV-a sazvana je i održana konstitutivna sjednica Odbora za službenu uporabu hrvatskog jezika, Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori na kojoj je nazočan bio i predsjednik HNV-a *prof. dr. Ante Franović*. Za predsjednika Odbora imenovan je *Stjepan Šturić*, profesor geografije u osnovnoj školi »Ivan Milićević« iz Dardina, a za članove istog Odbora imenovani su: *Zlatko Romić*, novinar »Subotičkih novina« iz Subotice, *Jasminka Dučić*, novinarka »Hrvatske riječi« iz Subotice, *Vesna Prilić*, diplomirana pravica u JKP »Pogrebno« iz Subotice i *Zvonimir Sarić*, novinar »Hrvatske riječi« iz Subotice.

Nakon konstituiranja Odbora za službenu uporabu jezika usvajanjem Poslovnika o njegovom radu dogovoreno je da će se izraditi program rada Odbora na bazi Programa rada Vijeća za 2004. godinu kao i na bazi prijedloga članova na sljedećoj sjednici Odbora.

Članovi Odbora

(H. R.)

U raljama povijesti i politike

Sve učestaliji incidenti na međunacionalnoj osnovi po vojvođanskim gradovima i selima, tuče srednjoškolaca, studenata, pa i odraslih ljudi (u Subotici, Bačkoj Topoli, Tordi, Novom Sadu, Temerinu, Novom Kneževcu), sknavljenje grobalja (u Subotici, Bačkom Monoštoru, Novom Sadu, Senti, Novom Kneževcu), rušenje spomenika (u Tavankutu, Maloj Bosni), nasilnički upadi razularenih mladeži, uz prijetnje i šenlučenje, u gradska naselja u kojima žive pripadnici određene nacionalne zajednice (u Novom Sadu), šovinistički grafiti (u gotovo svim više-nacionalnim mjestima), prijetnje ubojstvom (u Subotici, Temerinu), nametnuli su logičko pitanje: kuda to ide Vojvodina i kako će se sve ovo završiti. Cijela je stvar time alarmantnija, što se događa u mjesecima nakon jednih i uoči drugih izbora, pa ih tako pojedini analitičari shvaćaju kao reakciju na rezultate parlamentarnih izbora s kraja prošle godine, i kao instruiranje birača za predsjedničke izbore u Srbiji koji su u tijeku.

(Zvonimir Perušić)

U Zemunu zaživjela hrvatska institucija

ZEMUN – U Zemunu stoljećima žive Hrvati, a prije 150 godina formirana je u ovome mjestu Ratarska knjižnica i čitaonica. Davne 1904. je ona prerasla u Hrvatsko društvo »Odjek«, a 1925. je formirano Kulturno-umjetničko društvo »Tomislav«. Ovo društvo je radilo do 1944. i sve do današnjih dana nije postojala niti jedna kulturna institucija zemunskih Hrvata. Prošle je godine, 13. svibnja registrirana Zajednica Hrvata Zemuna, Knjižnica i čitaonica »Ilija Okrugić« koja je 11. lipnja 2004. puštena u rad, te je time nakon 60 godina u Zemunu zaživjela prva hrvatska ustanova. Za sada koriste prostore zemunske župe koje im je ustupio župnik *Antun Kolarević*. Knjižnica danas ima fond od oko 1.500 knjiga, a njezin predsjednik je *prof. dr. Vlatko Rukavina*.

Zelena fontana

Desetljećima svoga postojanja dio je prostora na glavnom gradskom trgu u Subotici (u neposrednoj blizini Narodnog kazališta i Gradske knjižnice) bio predmetom raznih idejnih rješenja gradskih otaca i odgovornih urbanista. Početkom prošloga stoljeća na tom mjestu je bio i spomenik..., neposredno nakon Drugoga svjetskoga rata jedno kratko vrijeme bilo je i groblje, potom se progresivnim razvojem automobilske industrije ovaj prostor koristio kao jednom od glavnih prometnica u najužem gradskom središtu. Konačno, početkom osamdesetih godina veliki dio zauzimao je golemi parking prostor. A onda, na radost svih Subotičana, automobili su zauvijek »protjerani« i gradska uprava na čelu s prvim čovjekom grada **Józsefom Palencsárom** odlučila je na ovom prekrasnom prostoru napraviti nešto nesvakidašnje. Fontanu od *zsolnay* keramike. Bila je to nezaboravna 1985. godina i Subotica je dobila vodenu ljepoticu. Na radost i ponos njezinog građanstva. Od samoga trenutka svoga svečanog otvorenja *Zelena fontana* postala je doslovno kulturno mjesto okupljanja brojnih žitelja Subotice i potpuno zasjenila postojeći *Majmun plac*. Svi dogovori mladih, zaljubljenih parova, a i onih koji to odavno već nisu, počeli su se usmjeravati na neku od lokacijskih strana ove keramičke vodene atrakcije. Nađemo se... kod fontane bliže gradskoj ljekarni... na kraku fontane kod knjižnice... kod klupa preko puta fontane..., sve su to bili uobičajeni načini određivanja točke za sastajanje.

Jer, mobitela naravno nije bilo pa se sve moralo utanačiti klasičnom fiksnom telefonskom linijom ili prijašnjim usmenim dogovorom. O romantičnosti ovog mjesta za sastajanje ne treba niti trošiti riječi, osobito u proljetnim i ljetnim mjesecima kada je *Zelena fontana* blistala u svojoj raskošnoj sjaji i razigranim mlazevima mehaničkim putem usmjeravane vode. Na svom početku, dok je sve radilo kako treba, kroz vodenu površinu smjenjivao se spektar raznolikih boja, koji je u večernjim satima fontani davao dodatnu atraktivnost. Ideja o graditeljsko-umjetničkom oplemenjivanju strogoga centra grada u potpunosti je zaživjela, ispunjavajući svoju osnovnu namjenu. Jedino u njoj nije bilo predviđeno nikakvo kupanje, ali su brojni maturanti nerijetko rastanak s osnovno i srednjoškolskim dobom znali obilježiti skakanjem u njezin nešto dublji dio. Dakako, tijekom velikih ljetnih zapara znalo se u fontani naći i drugih »avanturista« koji nisu ništa proslavljali nego su samo tražili trenutačno osvježanje. Bila je *Zelena fontana*, svojevremeno u godini svoga nastanka (12. listopada 1985.), i dio kazališnog ambijenta, jer se jedan dio poznate predstave *Madács komentari*, u režiji **Ljubiše Ristića**, odigravao upravo pored nje.

Demontaža *Zelene fontane* započela je 5. veljače 2020. godine i ubrzo je nestala sa svoje 35-godišnje lokacije na Trgu slobode u strogom centru grada. Danas se na istom mjestu nalazi nova, modernija fontana.

D. P.

Predstavljanje malog bandaša i bandašice

Marija i Danilo u iščekivanju obveza

Biti mali, a jednoga dana možda i veliki bandaš i bandašica je prije svega čast i radost. Ovoj obvezi se iskreno, iz dječjeg srca raduju i ovogodišnji mali predvoditelji: **Marija Šabić** i **Danilo Cvijanov**. Oboje prvopričesnici u svojim župama, koji željno iščekuju *Dužijancu malenih*, a potom, kako su rekli, i veliku *Dužijancu* kada će imati priliku voziti se karucama, te neće morati ići pješice. Kako su nam pojasnili, nije njima problem hodati, ali voziti se karucama je poseban događaj i to jako čekaju.

Marija je učenica 3. razreda OŠ *Ivan Goran Kovačić* u Subotici i dolazi iz župe sv. Terezije Avilske. Uz školu pohađa i Muzičku školu gdje svira klavir, te ide na plivanje već pet godina, a od ove godine trenira i košarku. Treće je dijete u obitelji **Mirjane** i **Marka Šabića**, te ima starije sestre **Luciju** i **Ivu**.

Pitali smo je kako je reagirala kada je čula da će biti mala bandašica.

»Mama mi je rekla, ali ja prvo nisam ni znala što je to biti bandašica. Ali, kad mi je mama objasnila, bila sam jako sretna, jer sam to već vidjela i bila na *Dužijanci*, ali nisam znala da mogu i ja biti bandašica. Još dok sam bila mala oblačila sam se u nošnju, a i sada ću«, priča nam s uzbuđenjem Marija.

Tako nam je Marija ispričala da će obući *šling* (bijeli vez) i, kako je rekla, rađene papučice sa štiklom. Imat će i košulju, i *mider* (prsluk), podsuknje i suknju, pa i frizuru.

»Mama je to sve prala i glačala, a moja kuma **Marija** pomoći će mi da se obučem, a mora mi i frizuru napraviti. Svi će imati posla.«

Skupa smo konstatirale kako uopće nije lako biti mala bandašica, ali Marija to želi i jako čeka.

Danilo je također učenik 3. razreda, ali OŠ *Matko Vuković* u Subotici. Pohađa cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku i nošnja i *Dužijanca* su mu dobro poznati. Pripada župi Uskrsnuća Isusova gdje redovito ministrira. Treće je

dijete u obitelji **Marine** i **Nedeljka Cvijanova**, a ima starijeg brata **Davida** i stariju sestru **Mateu**. Danilo, osim škole, ide na folklor u HKC *Bunjevačko kolo* već šest godina, pa, kako je rekao, dobro zna kako je biti u nošnji. A zna i kako je biti na *Dužijanci* jer uvijek ide sa svojom obitelji.

I Danilo je bio iznenađen, ali i radostan zbog toga što može biti bandaš.

»Kad sam došao kući iz škole, mama i tata su rekli da nam moraju reći jednu novost. I onda su mi rekli da sam izabran i da ću biti mali bandaš. Bio sam jako sretan, jer sam uvijek pitao mamu mogu li i ja jednom biti mali bandaš. I evo, sad mi se ispunila želja«, priča Danilo.

Danilo je spreman za *Dužijancu* kao i nošnja koju će obući.

»Obući ću bijelu košulju i prsluk, svileni i naravno čakšire i na noge čizme, a na glavi ću imati šešir. Sve imam i sve je već spremno, a kad se budem oblačio pomoći će mi mama«, kaže Danilo.

Oboje su spremni i radosni zbog ove obveze, a kako su rekli znaju već da će biti vruće – jer tako uvijek bude u nošnji, ali spremni su i sve će izdržati. Spremni su i za druge zadatke koji ih čeka-

Marija sa sestrom Lucijom

ju, poput čitanja pod misom, ali, kako su rekli, misle da će morati nositi i *kruv*, a bit će i žita i drugih darova.

Na pitanje znaju li što je to *Dužijanca*, odmah su odgovorili:

»Ima i Udruga *Dužijanca*, a *Dužijanca* je zahvala Bogu za sve što imamo, i za žitarice i sve ostalo«, pojasnila

nam je Marija, a Danilo se nadovezao: »Bio sam dosad već na *Dužijanci* i tata je kosio žito, pa je *Dužijanca* zapravo zahvala Bogu za *kruv*«, pojasnio je Danilo.

Kako su nam rekli, kad sve ovo prođe, bolje će znati, ali možda bi voljeli jednoga dana biti i veliki bandaš i bandašica. Na kraju, naši mali bandaš i bandašica pozivaju majke, dide, tete, braću i sestre, rodbinu, drugare iz škole ili s folkloru, a mi ćemo dodati i sve ostale. Oni su spremni i samo čekaju da svane taj dan da mogu biti mali bandaš i bandašica. A onda slijedi odmor, te velika *Dužijancu* koju, kako su rekli, jako čekaju jer će tu s njima biti i veliki bandaš i bandašica, karuce i konji...

»To će biti baš dobro«, složili su se oboje.

Ž. V.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomijskog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

SUBOTICA - Darujem štence (po izboru M ili Ž), crni ili šareni. Tel.: 024/528-682 ili 060 0532570.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade vočke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 23. 6. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Abeceda otoka

Od Jakljana do Dugog otoka

Ovih dana razmišljam o započetim stvarima koje valja završavati kako bih napravila prostora za nove. Tu na red svakako dolazi i moja priča o otocima, koju moram završiti uskoro jer mi ponestaje slova abecede. T

Miks jako nepoznatih i vrlo poznatih mi otoka

Ovaj tjedan počinjemo od otoka koji mi je nepoznanica. Jakljan, mali i zeleni otok u blizini Dubrovnika, jedan je od onih koji ne privlače veliku pozornost, ali upravo zato imaju poseban šarm. Nekada je bio poznat po samostanu i ljetnikovcima dubrovačkih plemića, a danas je prije svega utočište za one koji traže mir. Borove šume, tihe uvale i pogled prema Elafitima čine ga idealnim mjestom za bijeg od užurbanosti. Nije među najpoznatijima, ali ponekad baš takvi otoci ostanu najduže u sjećanju.

I kao Ilovik. Mali otok velikog srca, poznat i kao otok cvijeća. Njega smo otkrili i posjetili prošle godine na ronilačkoj ekspediciji. Smješten južno od Lošinja, Ilovik je mjesto u kojem se život odvija sporije i nekako nježnije. Ljeti ga ispune jedrilice i gosti koji se vraćaju iz godine u godinu, a zimi ostaje vjeran svojoj tišini. Posebnu ljepotu daju mu vrtovi puni cvijeća, što nije baš prizor koji očekujete usred kamenitog Jadrana. Ilovik je jedan od onih otoka koji ne traže puno pažnje, ali je lako osvojiti.

Zvijezda na slovo H

Hvar, ili kao otok iz dobro znane priče kada smo biciklom stigli do mora. Otok koji kao da je odavno prihvatio činjenicu da je zvijezda. Poznat po lavandi, vinu, kamenim gradovima i sunčanim danima kojih ovdje ne nedostaje, Hvar je već desetljećima među najpoželjnijim jadranskim adresama. Dok grad Hvar ljeti vrvi životom, mjesta poput Vrboske ili Zavale pokazuju njegovo mirnije lice. Hvar je dovoljno glamurozan da privlači svjetske zvijezde, ali i dovoljno opušten da se na njemu svatko osjeća kao kod kuće. Za mene zauvijek poseban.

Sljedeći otok je mjesto koje nije poznato po plažama ni turističkim razglednicama, nego po povijesti koja i danas izaziva snažne emocije. Nekadašnji zatvor ostavio je tragove koje posjetitelji mogu vidjeti i danas. Premda surova izgleda i gotovo bez vegetacije, njegova priča podsjeća da i otoci nose uspomene koje nisu uvijek lagane. Goli otok možda nije klasična ljetna razglednica, ali svakako je dio naše otočne priče.

Kod slova F ponovno ćemo malo zažmiriti i u društvo pozvati Fratarski otok pokraj Pule. Otočić, omiljen među kamperima i ljubiteljima kupanja, možda nije velik, ali je godinama mnogima sinonim za bezbrižna ljeta. Borovi, stijene i pogled na Pulu dovoljni su da se čovjek zapita treba li mu za sreću išta više. Jednom sam ga posjetila i garantiram za sve napisano.

Slovo E pokazalo se tvrdoglavijim od bure. Koliko god pretraživala kartu, nijedan hrvatski otok nije mi se predstavio tim početnim slovom. Možda je baš to ljepota ove naše otočne abecede, ponegdje treba ostaviti prazno mjesto i priznati da priroda ne mari previše za pravopisna pravila.

A kad smo kod praznih mjesta, odmah im pridružujem još dva, za slova Đ i Dž. Rijetka slova, rijetki nazivi i nijedan otok koji bi se javio na prozivku. Možda je to znak da poneka slova jednostavno više pripadaju pričama nego geografskim kartama, pa je skroz u redu ostaviti malu prazninu između mora i abecede.

A za kraj ovog nastavka dolazi D kao Dugi otok. Već samo ime govori dovoljno. Dug više od četrdeset kilometara, prepun kontrasta, od strmih litica Telašćice do pješčane plaže Saharun, jedan je od onih otoka koji se ne mogu upoznati u jednom danu. Sela razasuta uz obalu, svjetionik Veli Rat i mir koji se osjeti čim trajekt pristane čine ga mjestom kojem se mnogi vraćaju. Dugi otok ne nameće se glasno, ali polako i sigurno osvoji svakoga tko mu da priliku.

Ako izuzmemo slovo J, ja sam lijepo prošetala i obišla ovotjednu abecedu, iako mi se nekad čini kako sam bila na malo otoka. Divno je to.

G. K. M.

Hrvatska na Svjetskim prvenstvima

Sedmi nastup na mundialu

Od svog osamostaljenja Hrvatska je šest puta igrala na nogometnom Svjetskom prvenstvu, a nastup u SAD-u, Meksiku i Kanadi bit će joj sedmo sudjelovanje na summitu najboljih nacionalnih reprezentacija. U susret prvoj utakmici protiv Engleske (srijeda, 17. lipnja od 22 sata u Dallasu, SAD), donosimo malu retrospektivu dosadašnjih nastupa vatrenih na proteklom mundialima.

FRANCUSKA 1998.

Pod vodstvom legendarnog Miroslava Ćire Blaževića, Hrvatska je u Francuskoj 1998. godine prvi puta nastupila na Svjetskom prvenstvu i odmah uspjela osvojiti treće mjesto.

Dražen Ladić (Dinamo, Zagreb), Marijan Mrmić (Beşiktaş), Vladimir Vasilj (Hrvatski dragovoljac), Slaven Bilić (Everton), Goran Jurić (Dinamo, Zagreb), Zvonimir Soldo (Stuttgart), Igor Štimac (Derby County), Dario Šimić (Dinamo, Zagreb), Igor Tudor (Hajduk, Split), Zoran Mamić (Bochum), Aljoša Asanović (Napoli), Zvonimir Boban (Milan), Robert Prosinečki (Dinamo, Zagreb), Silvio Marić (Dinamo, Zagreb), Krunoslav Jurčić (Dinamo, Zagreb), Ante Šerić (Hajduk, Split), Mario Stanić (Parma), Davor Šuker (Real, Madrid), Robert Jarni (Betis), Goran Vlaović (Valencia), Ardian Kozniku (Bastia), Petar Krpan (Osijek)

SKUPINA: Argentina 9, Hrvatska 6, Jamajka 3, Japan 0

Hrvatska – Jamajka 3:1 (Stanić, Prosinečki, Šuker), Hrvatska – Japan 1:0 (Šuker), Hrvatska – Argentina 0:1

1/8 FINALA Hrvatska – Rumunjska 1:0 (Šuker)

1/4 FINALA Hrvatska – Njemačka 3:0 (Jarni, Vlaović, Šuker)

1/2 FINALE Hrvatska – Francuska 1:2 (Šuker)

Za 3. mjesto Hrvatska – Nizozemska 2:1 (Prosinečki, Šuker)

Davor Šuker je bio najbolji strijelac SP-a sa 6 golova

JUŽNA KOREJA I JAPAN 2002.

Izbornik: Mirko Jozić

Stipe Pletikosa (Hajduk, Split), Tomislav Butina (Dinamo, Zagreb), Vladimir Vasilj (Zagreb), Robert Kovač (Bayern), Josip Šimunić (Hertha), Boris Živković (Bayer), Dario Šimić (Inter), Stjepan Tomas (Vicenza), Anthony Šerić (Verona), Daniel Šarić (Panathinaikos), Robert Jarni (Panathinaikos), Kristijan Polovanec (Dinamo, Zagreb), Robert Prosinečki (Portsmouth), Niko Kovač (Bayern München), Milan Rapaić (Fenerbahçe), Zvonimir Soldo (Stuttgart), Davor Vugrinec (Lecce), Jurica Vranješ

(Bayer Leverkusen), Silvio Marić (Dinamo, Zagreb), Alen Bokšić (Middlesbrough), Davor Šuker (1860 München), Ivica Olić (Zagreb), Goran Vlaović (Panathinaikos), Boško Balaban (Aston Villa)

SKUPINA: Meksiko 7, Italija 4, Hrvatska 3, Ekvador 3

Hrvatska – Meksiko 0:1, Hrvatska – Italija 2:1 (Olić, Rapaić), Hrvatska – Ekvador 1:0

NJEMAČKA 2006.

Izbornik: Zlatko Kranjčar

Tomislav Butina (Club Brugge), Stipe Pletikosa (Hajduk, Split), Joe Didulica (Austria Beč), Robert Kovač (Juventus), Josip Šimunić (Hertha BSC), Stjepan Tomas (Galatasaray), Dario Šimić (Milan), Mario Tokić (Austria Beč), Marijan Buljat (Dinamo, Zagreb), Niko Kovač (Hertha BSC), Darijo Srna (Šahtar Donjeck), Marko Babić (Bayer, Leverkusen), Igor Tudor (Siena), Jerko Leko (Di-

REKORDI HRVATSKIH NOGOMETAŠA NA SP-U

Najviše susreta: Modrić 19, Perišić 17, Lovren 16, Kovačić 15, Kramarić 14

Najbolji strijelci : Šuker, Perišić 6, Mandžukić 5, Kramarić 3

Najbolji strijelac i najbolja postava SP-a: Šuker (1998.)

Najbolji igrač i najbolja postava SP-a: Modrić (2018.)

namo, Kijev), Niko Kranjčar (Hajduk, Split), Anthony Šerić (Panathinaikos), Luka Modrić (Dinamo, Zagreb), Ivan Leko (Club Brugge), Dado Pršo (Rangers), Ivan Klasnić (Werder, Bremen), Ivica Olić (CSKA, Moskva), Boško Balaban (Club Brugge), Ivan Bošnjak (Dinamo, Zagreb)

SKUPINA: Brazil 9, Australija 4, Hrvatska 2, Japan 1

Hrvatska – Brazil 1:0, Hrvatska – Japan 0:0, Hrvatska – Australija 2:2 (Srna, N. Kovač)

BRAZIL 2014.

Izbornik: Niko Kovač

Stipe Pletikosa (Rostov), Danijel Subašić (Monaco), Oliver Zelenika (Lokomotiva, Zagreb), Darijo Srna (Šahtar Donjeck), Vedran Ćorluka (Lokomotiv, Moskva), Dejan Lovren (Southampton), Šime Vrsaljko (Genoa), Danijel Pranjić (Panathinaikos), Domagoj Vida (Dinamo, Kijev), Gordon Schildenfeld (Panathinaikos), Luka Mo-

drić (Real, Madrid), Ivan Rakitić (Sevilla), Mateo Kovačić (Inter, Milano). Marcelo Brozović (Dinamo, Zagreb), Ivan Perišić (VfL Wolfsburg), Milan Badelj (Hamburger SV), Ognjen Vukojević (Dinamo, Kijev), Sammir (Getafe), Mario Mandžukić (Bayern, München), Ivica Olić (VfL Wolfsburg), Nikica Jelavić (Hull City), Eduardo da Silva (Šahtar Donjeck), Ante Rebić (Fiorentina)

SKUPINA: Brazil 7, Meksiko 7, Hrvatska 3, Kamerun 0
Hrvatska – Brazil 1:3 (Brozović), Hrvatska – Kamerun 4:0 (Olić, Perišić, Mandžukić 2)

RUSIJA 2018.

Izbornik: Zlatko Dalić

Danijel Subašić (Monaco), Lovre Kalinić (Gent), Dominik Livaković (Dinamo), Vedran Ćorluka (Lokomotiv), Domagoj Vida (Beşiktaş), Ivan Strinić (Sampdoria), Dejan Lovren (Liverpool), Šime Vrsaljko (Atletico, Madrid), Josip Pivarić (Dinamo, Kijev), Tin Jedvaj (Bayer, Leverkusen), Duje Čaleta-Car (Red Bull Salzburg), Luka Modrić (Real, Madrid), Ivan Rakitić (Barcelona), Mateo Kovačić (Real, Madrid), Milan Badelj (Fiorentina), Marcelo Brozović (Inter), Mario Mandžukić (Juventus), Ivan Perišić (Inter), Nikola Kalinić (Milan), Andrej Kramarić (Hoffenheim), Marko Pjaca (Schalke), Ante Rebić (Eintracht)

SKUPINA: Hrvatska 9, Argentina 4, Nigerija 3, Island 1
Hrvatska – Nigerija 2:0 (autogol, Modrić), Hrvatska – Argentina 3:0 (Rebić, Modrić, Rakitić), Hrvatska – Island 2:1 (Badelj, Perišić)

1/8 FINALA Hrvatska – Danska 1:1 (Mandžukić) – penali 3:2

1/4 FINALA Hrvatska – Rusija 2:2 (Kramarić, Vida) – penali 4:3

1/2 FINALE Hrvatska – Engleska 2:1 (Perišić, Mandžukić)

FINALE Hrvatska – Francuska 2:4 (Perišić, Mandžukić)

KATAR 2022.

Izbornik: Zlatko Dalić

Dominik Livaković (Dinamo, Zagreb), Ivica Ivušić (Osijek), Ivo Grbić (Atlético, Madrid), Domagoj Vida (AEK), Dejan Lovren (Zenit), Borna Barišić (Rangers), Josip Juranović (Celtic), Joško Gvardiol (RB Leipzig), Borna Sosa (Stuttgart), Josip Stanišić (Bayern, München), Martin Erlić (Sassuolo), Josip Šutalo (Dinamo, Zagreb), Luka Modrić (Real, Madrid), Mateo Kovačić (Chelsea), Marcelo Brozović (Inter, Milano), Mario Pašalić (Atalanta), Nikola Vlašić (Torino), Lovro Majer (Rennes), Kristijan Jakić (Eintracht, Frankfurt), Luka Sučić (Salzburg), Ivan Perišić (Tottenham Hotspur), Andrej Kramarić (Hoffenheim), Bruno Petković (Dinamo, Zagreb), Mislav Oršić (Dinamo, Zagreb), Ante Budimir (Osasuna), Marko Livaja (Hajduk, Split)

Skupina: Maroko 7, Hrvatska 5, Belgija 4, Kanada 0
Hrvatska – Maroko 0:0, Hrvatska – Kanada 4:1 (Kramarić 2, Livaja, Majer), Hrvatska – Belgija 0:0

1/8 FINALA Hrvatska – Japan 1:1 (Perišić) – penali 3:1

1/4 FINALA Hrvatska – Brazil 1:1 (Petković) – penali 4:2

1/2 FINALE Hrvatska – Argentina 3:0

Za 3. Mjesto Hrvatska – Maroko 2:1 (Gvardiol, Oršić)

D. P.

Umotvorine

- * Vrijeme otkriva ono što riječi skrivaju.
- * Ne jedi s ljudima s kojima ne bi gladovao.
- * Jao meni koji sam se odvažio misliti.

Vicevi, šale...

- Konobar!
- Nisam ja konobar, ja sam šef sale!
- Sale, donesi dva hladna piva!

Kod automehaničara:

- Gospođo, otišao Vam je alternator!
- Što je alternator?
- Morat ćemo Vam zamijeniti sva tri komada!

Aforizmi

- * Bez svakoga se može, bez mnogih se mora, bez nekih se treba, samo nemoj bez sebe.
- * Ne očekujte iskrenost od ljudi koji konstantno lažu i sami sebe.
- * S nekima gubiš vrijeme, a s nekima pojam o vremenu. Velika je to razlika.

Vremeplov – iz naše arhive

**Nagrađeni sudionici kviza
Čitam i skitam na izletu, 2016.**

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Oklada

Na dolu ispod jednog salaša bio kip svetog Ivana. Na salašu bio govedar po imenu Ivan. Vridan ko mrav, siroma ko miš. Radi, hrnja, čuva, al nikako da uvati srići trag, pa da se malo okrlja od nevolja.

Kod gazde bilo prelo. Skupila se rodbina i pretelji, sve sami gazdaci. Idu, piju, pa jedared od dosade ne znadu šta će već će zapet u sirotog govedara.

– O, Ivane, Ivane, eto ti imaš tu nadovat svetog imenjaka, pa opet nikako da izađeš na ravan put. Šta ga ne zamoliš da te pomogne kad se već sam nikako ne možeš pomoći?

Govedar je bio siroma i nesrićne ruke, al u glavi nije bio pod manom. Misli u svojoj glavi: ako sam siroma i u nevolji, al se posprnđivat baš ne dam od ma kaki glava kojima je sva pamet u tom što njim je otac ostavio velik atar.

– Što kažete, da ga zamolim on bi mi i pomogo, samo da sam taki čovik. Al ja nit volim iz tuđe ruke ist kruva, nit bi dopuštio da me drugi pomaže dok je moji deset nokata. A da znate: imam ja nad mojim svetim imenjekom taku vlast da će mi uradit što god zaželim.

Gazdacima se to samo dopalo. Misle: govedar divani ko dite. I kad su ga tako lipo načeli, oni će ga i raščapat.

– Dobro, Ivane, a recimo na primer, šta bi te tvoj sveti imenjak poslušao?

– Šta?! Pa eto, da kažem, baš je od kamena, al kad bi sad u ponoć čuo zvono sa seoske crkve, triput bi se okrenio oko sebe.

– Ta nemoj! Na tvoju rič bi se okrećo?!

– Na moju rič! Samo nek čuje zvono u ponoć, pa da vidite kako se okreće.

– I od tog neće bit ništa – smiju se gazdaci.

– Da se kladimo da će bit!

– Baš da se kladimo!

– Al u teške novce!

– Za svaku tvoju forintu po deset dajemo! – prvi će domaćina. Ivan se kladi sve na rpe.

Gazdaci momka na konja, nek nosi mилоšču popi i zvonaru, pa da se zvoni u ponoć, a oni svi s govedarom na do kod kipa svetog Ivana.

Evo ponoći, evo i zvona sa seoske crkve. Uudara zvono ko da vatra gori, a gazdaci se sve prikošedivaju oko kipa.

Stoji kamen na mistu ko i druga mrtva stvar. Gazdaci svi oko njega, a govedar Ivan samo puši lulu postrance.

Zvonar zvonio i nazvonio se, pa jedared i stao.

– No, Ivane, plaćaj okladu. Tvoj sveti imenjak ni da se makne.

– Ja okladu primam, a plaćaćete vi – govedar divani al priko kamiša, ni lulu ne vadi iz usta tako je miran.

– Kako ćemo mi plaćat?! Pa jel se kip okrenio i jedared?

– To se mene ne tiče. Pitajte vi njegov prvo, jel on čuo zvono. Ja sam se s vama kladio da će se okrenit ako zvono čuje, a ja još nisam vidio kamena koji čuje.

Borme su se gazde sad okamenile, jel tu okrećanja i privrćanja riči nema: oni su se s govedarom baš tako kladili.

Pričao Diniško Gregorčić
Bečarski poso, 2014.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Grebanje i opanjkavanje

Divan poodmako a strina Evča ni da lane. Pravo da kažem koda ni divana nema ako s ona i baka Janja ne pokaču. A baka Janja j vag. Nema mira. Volji čačkat. Volji paklit, pa će: »Šta j bilo Evča? Ništa s utinila. Ta nisam čula da vam kogod umro«. Strina Evča priko volje divani kako j čula da su je niki dan ispid crkve potli mise opanjkavali. Nju posebno a bome i sve iz kuće. Pa s još kažu išlo i maltene vik unatrag. Kaže: »Isprva nisam virovala al onda sam raspitala na više mista i bome j istina. I što j još gorje čula sam da j u poslidnje vrime tako potli svake mise a bome i dok se čeka na red kod doktora. Čeljadi, šta smo mi Bogu skrivili da nas sade opanjkavu? I znate šta kažu? Opanjkavu nas da s grebemo oduvik«. Vidim baka Janja j naoštita za kazat: »E moja Evča, sa s to čula? Pa opanjkavanje ide odavno. Jel si sidila na ušima jel nis tila čut. Pa dok sam bila dite, a to j bilo skoro prija jednoga vika, sićam se da s vas zvali Knezovi. E sam neka reć da tvoj stari ni bio knez u selu. I znaš kako j kasi vlast. Ogrebeš se uvik za štagod. Divanili da s on baš ohohoo ogrebo. Ako j istina to onda ni opanjkavanje«. Strina Evča divani kako j to bilo davno: »Pa odonda prošlo vrimenta, više neg vik. Pa danaske nam u kuće niko ni knez. Ko li to već pamti?«. Baka Marica namišća maramu pa će: »Evča, ni vam bilo dosta što ste bili Knezovi. Ta Evča jedno vrime vas zvali i Partijini. Tog bi se tribala još kako sićat. Svi ste bili u partije. Šta j bilo prija triftalja vika? Ko j u selu išo tavane ispražnjivat? Tražit žito i kukuruze. Ko j popisivo ko kolik ima zemlje pa su jedni i brez zemlje ostali? Bilo j i da su brez kuće ostali. Ko j ošo u buvaru ako ni do obavezu? Ko j na pendžere išo slušat šta s na prelu divani? De Evča kaži jel ni bilo tako? Ko j čiju kuću dobio kasu otirali Švabe i Madžare? Ko j određivo šta će i kako će bit? Pa partija. A vi crkvu zaminjili za partiju. A ako kažem da ti čika bio međ glavnima u partije u selu, sve sam rekla«. Strina Evča divani kako j onda bilo tako vrime. Da s drugojačije ni moglo. Baka Marica s neda: »Evča, kako možeš tako štagod kazat. Pa niko ni moro tako radit. A bome tu j bilo i grebanja cigurno. A di bilo za ogrebat se tu ste bili vi. Ope s praviš grbava«. Sade baka Manda nastavlja: »A ka s došle ove stranke? Šta tu možeš kazat? Svi u stranku i to uvik u glavnu. Saš reć da j to taka politika. Pa zato ti i sade zovu Evča Politika. Voljiš politiku više neg šta kolik znam. I gle čuda i tu ste se malko ogrebali. Gle ko vam di radi? Gle kake ste mirakule od traktora i limuzina pokupavali. A koliko zemlje što ni vaša radite da ne divanimo«. Baka Janja se zasukiva pa će: »Ko j ute politike tom su uvik prsti u medu. Ritko vala takog ima ko s ne ogrebe. Al jedni budu do lakata, članaka jel kolina u medu«. Umeće se baka Tonka: »Jest da j istina. Osladi s to ka s blizu meda. Ta i kaste se moljili to j valda bilo da budete u vlasti. I kako vidim nikad niste iz vlasti ni izlazili. Znate se sam tako moljit«. U sebe isapim: »Ko sade može reć da tu ima opanjkavanja ako j to sve istina. A mlogi b da potli grebanja nema čak ni opanjkavanja«.

U NEKOLIKO SLIKA

Lavanda u Bačkoj

DUŽIJANCA MALENIH

**SUBOTA
20. 6. 2026.**

Risarski salaš u Đurdinu

Okupljanje sudionika od 13.30

Ručak i zabavno-edukativni program
od 14 do 18.30

Priskakanje vatre od 19 sati

**NEDJELJA
21. 6. 2026.**

**Sвета миса zahvalnica u 10 sati
u Katedrali svete Terezije Avilske**

POKROVITELJ:

Subotica
Szabadka
Subotica

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo regionalnog razvoja
i fondova europske unije

MEDIJSKI
POKROVITELJ:

*O. Gerard Tomo Stantić, OCD
1876 - 1956*

70 godina od smrti

150 godina od krštenja

150 godina od rođenja

G E R A R D O V O

2 0 2 6 .

Karmelska crkva sv. Stjepana, kralja, Sombor

PRIPRAVA: od 15. do 22. lipnja

18:00 h. Molitva svete krunice

18:30 h. Sveta misa s propovijedi i molitva kod groba o. Gerarda

**24. lipnja SVETKOVINA ROĐENJA SV. IVANA KRSTITELJA
OBLJETNICA PRELASKA U VJEČNOST O. GERARDA**

17:00 h. Prilika za svetu ispovijed

17:30 h. Molitva svete krunice

18:00 h. Prigodni program (dodjela nagrada vjeroučenicima)

19:00 h. Svečana sveta misa koju predslavi i u kojoj propovijeda
mons. TOMO VUKŠIĆ, vrhbosanski nadbiskup
Nakon svete mise **molitva kod groba o. Gerarda**

KONCERT BAROKNE GLAZBE

Musicae Sprituales Concentus

Crkva Uzvišenja svetoga
Križa – Ruma

Nedjelja,

21. 06. 2026.

19 sati

trio

Mamma

Milica Sabljic, orgulje

Milan Stančić, bariton

Dorđe Milošević, violončelo

Skladbe Purcella, Bacha,
Sammartinija i Händela

OSIGURAJTE VAŠ DOM i sve ono što ga čini domom

**MILENIJUM[®]
OSIGURANJE**
VREMJE JE DA MISLIMO NA BUDUĆNOST

Osiguranje za vaš dom, stvari u njemu i članove domaćinstva

Vaš dom je više od prostora, u njemu je sve što vam najviše znači. Zato je važno da se prema njemu odnosite odgovorno i osigurate ga.

Osiguranje domaćinstva – Siguran kvadrat Milenijum osiguranja je polisa koja podrazumeva osiguranje stana ili kuće, stvari u njima, kao i članova domaćinstva od posledica nepredviđenih okolnosti, kao što su:

požar	izlivanje vode
udar groma	provalna krađa
eksplozija	razbojnička krađa
oluja	lom stakala
grad	odgovornost prema trećim licima

025/ 51 50 350 | 024/ 555-867 | 011/ 715 23 00

milenijum-osiguranje

milenijum-osiguranje

@milenijumosiguranje

@milenijumosiguranje

www.mos.rs

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

**Radio Marija Srbije
Radio Maria play**

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili

- 12 meseci sa **50% popusta**

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

NOVINE

DAN ROĐENJA
BISKUPA IVANA ANTUNOVIĆA

Praznik

HRVATSKE ZAJEDNICE u Republici Srbiji

Čast nam je pozvati vas
na svečanu akademiju kojom obilježavamo
Dan rođenja biskupa Ivana Antunovića

19. LIPNJA 2026.
s početkom u 19 sati
u Velikoj vijećnici Gradske kuće
u Subotici.

U okviru akademije tradicionalno nagrađujemo
najuspješnije učenike u nastavi na hrvatskom jeziku
u protekloj školskoj godini te njihove profesore i mentore.

